

Opinió

Josep Serra:
Efecte Humpty Dumpty
i teorema de Thomas

Entrevista

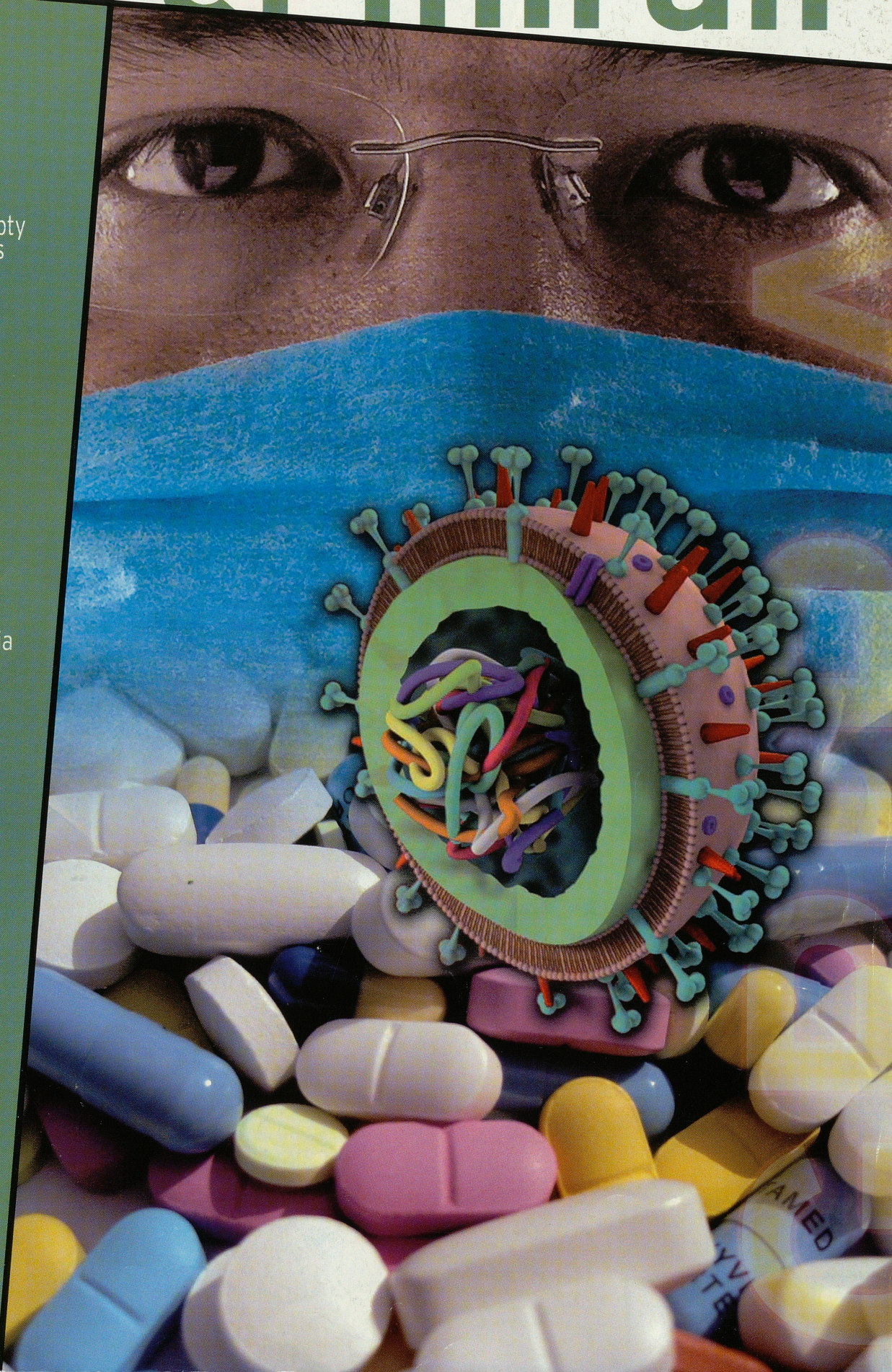
Carme Riera
(1a part)

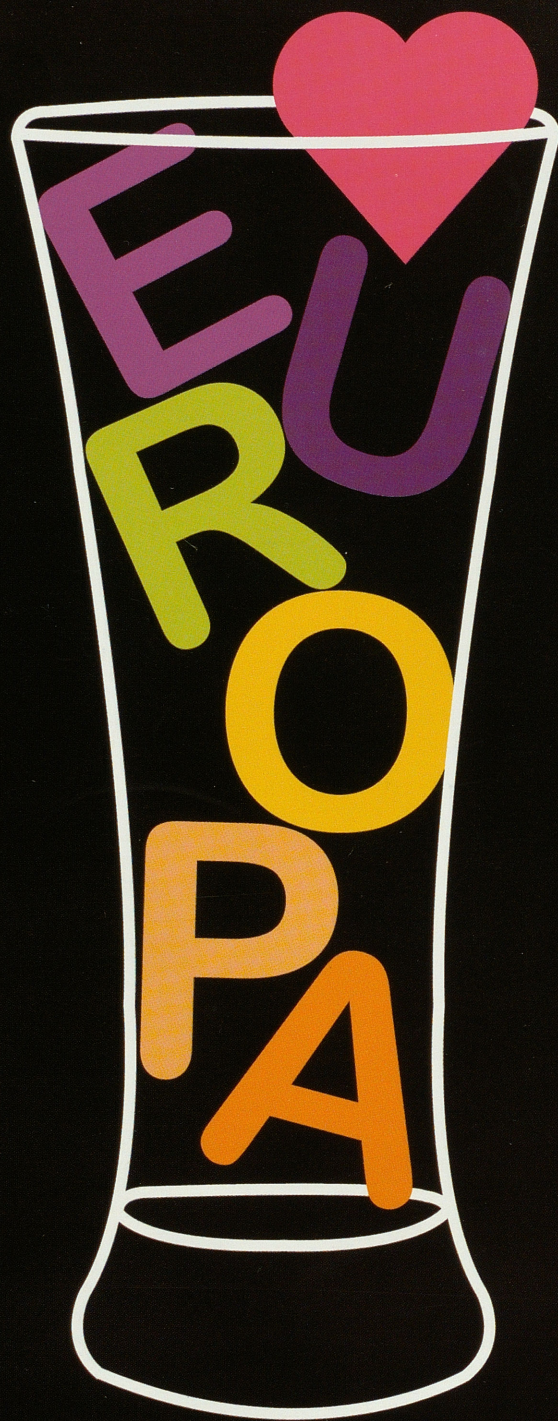
Itineraris

Gaspar Valero:
Dins el darrer blau,
de Carme Riera

Dossier

La grip A, la pandèmia
uns mesos després...

9 DE MAIG - DIA D'EUROPA

Unión Europea

[índex]

editorial 4

La nostra salut

dossier 5

La grip A, la pandèmia uns mesos després...

18

opinió

Efecte Humpty Dumpty i teorema de Thomas

entrevista 20

Carme Riera [1a part]

miscel·lània 28

Jaume Lladó

racó econòmic 30

Ullada a les pensions (fora dramatisme)

el semàfor 31

Oficina dels Drets Lingüístics

llibres 32

Percaceries: joia verbal que no s'acaba mai

art 36

Maria Carbonero: de mirades i rostres

itineraris 40

Dins el darrer blau, de Carme Riera.

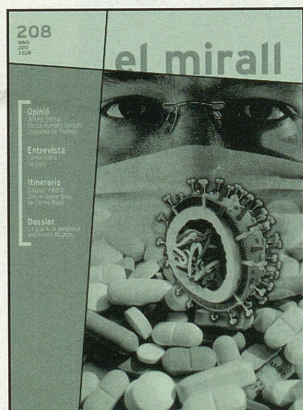
Itinerari literari i històric

cinefàgia 48

Les pel·lícules sobre Iraq no interessen a ningú

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colonya

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL
Maig de 2010 · Núm. 208

Edició:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publicació:
Associació EL MIRALL
C/ del Pare Bartomeu Pou, 31, bxs.
07003 Palma

Adreça electrònica:
<http://www.ocb.cat>
comunicacio@ocb.cat

President:
Jaume Lladó

Director:
Joan Guasp

Cap de redacció:
Esther Balaguer

Consell editorial:

Jaume Lladó
Pere Bueno
Joan Guasp
Joan Miquel Chacon
Gabriel Matas
Macià Calafat

Publicitat:
Santi Adrover

Producció, administració i publicitat:

Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:

Omnium Cultural
C/ de la Diputació, 276, pral.
08009 Barcelona

Delegació a València:

Acció Cultural del País Valencià
C/ del Baró de Càrcer, 37
46001 València

Disseny

Marco Spinazzola

**Maquetació i
fotocomposició**
Ecogràfic

Impressió

Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754

Dipòsit legal

PM 10-1987

Agraïments
Paraula. CSL

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5109627075

[editorial]

La nostra salut

Ara que el gran perill sembla haver passat, tothom en fa befa, de la por que, directament o indirectament, tots experimentàrem. Però la grip A, aquella que va esclatar fa un any en una granja porcina del nord de Mèxic, va tenir un ressò internacional gairebé immediat. Tothom, d'una manera o l'altra, la visqué. És cert que avui ens demanam si n'hi havia per a tant. Però es tractava de la nostra salut, de la salut personal de cadascú de nosaltres, i això és molt seriós. Poca broma. A l'inici es va parlar d'una epidèmia i, molt aviat, es va convertir en una pandèmia. Que no n'hi havia per a tant? Sembla que no, però aleshores ningú no ho sabia. Allò que tradicionalment hem dit sempre que val més prevenir que curar es va posar en marxa de seguida. I és el que feren tots els governs del món. Cercaren prevenir la infecció globalitzada d'aquella malaltia mortal. Després hem assistit a una mena de decepció general que ens ha fet pensar que la por ens va fer ser covards. I no és així exactament. Res de covardia. Els ministeris de la salut pública del món sencer es proveïren de milions de vacunes a fi que tota la població quedàs lliure del contagi. Això és obrir el paraigua abans que plogui? No, perquè de fet ja plouia. El que passa és que no va ploure tant –afortunadament!– com tothom havia cregut. És millor així. Però això no dóna peu que ara hàgim de burlar-nos de la nostra previsió exagerada. Si fou exagerada és perquè els símptomes així ho donaven a entendre. El que ara es pregunta la gent és què s'ha fet d'aquells milions i milions de vacunes que no s'han aplicat i que, per tant, s'han hagut de retirar del mercat. Hem malbaratat el temps i l'economia a causa d'aquella por injustificada? No. De cap manera. Pensam que actuàrem correctament. No hi hauríem actuat si no haguéssim fet cas dels científics que ens avisaren d'una probabilitat problemàtica per a tots nosaltres, de manera especial per a la nostra salut, per a la nostra vida.

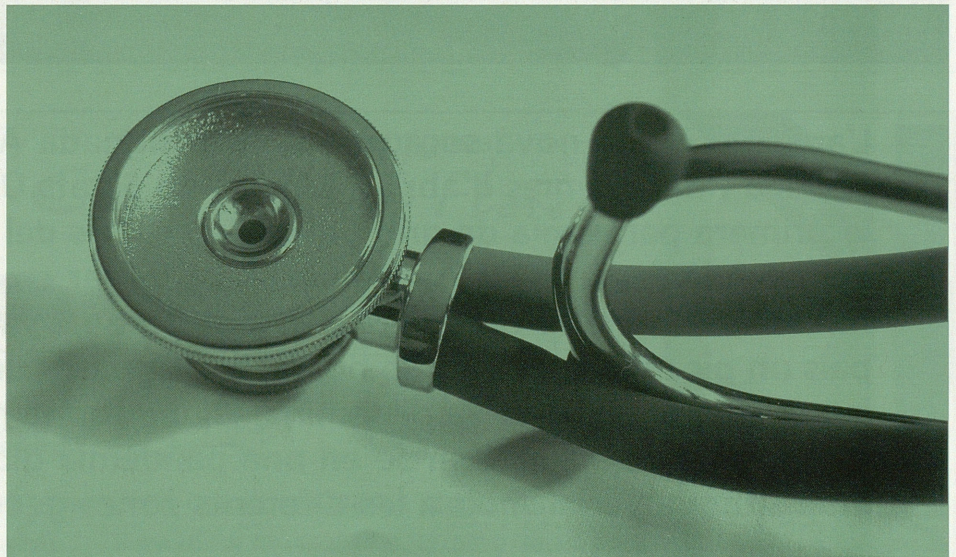
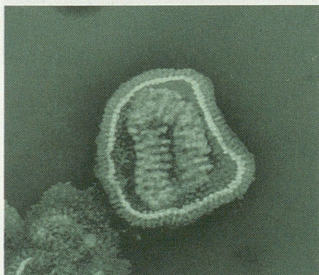
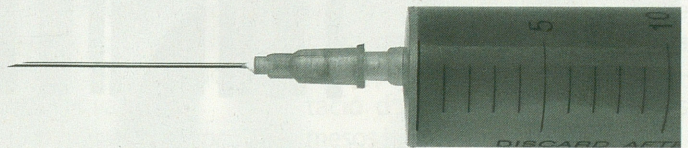
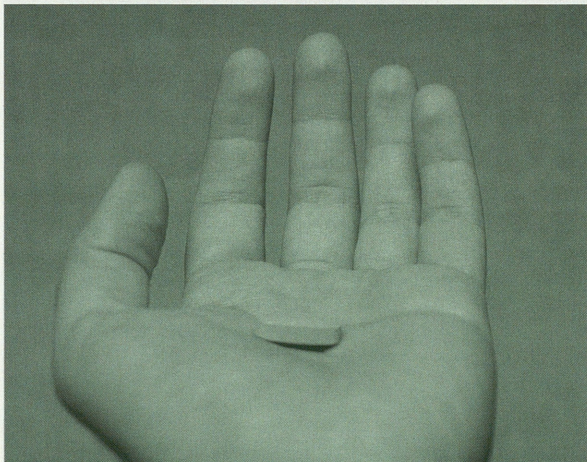
A canvi, hem sortit guanyant en altres àrees del servei, higiènic i sanitari. Aquell enrenou va servir per canviar radicalment molts d'aspectes rudimentaris en el camp de les relacions humanes més íntimes i en el si dels establiments hospitalaris: la neteja, de manera més destacada potser, als espais públics; una manera més minuciosa de dur a terme la manipulació d'estrís de laboratori i de farmàcia; etc. També posàrem més atenció en les relacions personals, com, per exemple, alhora de donar-nos la mà, o de saludar-nos, o de besar-nos: una por, pel que hem vist, originada en fonaments no gaire sòlids.

D'altra banda, es va dir, i alguns encara ho sostenen, que la pandèmia fou decretada per la insistència que provocà el conjunt de multinacionals del sector dedicat a la fabricació de medicaments preventius per a la malaltia que suposadament s'estava escampant a tot arreu. Així mateix, la navegació per Internet va fer que els esdeveniments es multiplicassin a una velocitat vertiginosa, fins al punt que es va arribar a fabricar fàrmacs adulterats que es compraven a través de la xarxa sense cap verificació prèvia. Però així com ho feren en el sentit negatiu, ara també ho han aconseguit en el sentit positiu. La por ha desaparegut. La grip A ja és història, encara que sigui una part ben real d'aquesta història, d'aquesta salut nostra que tant ens preocupa i ens seguirà preocupant.

[dossier]

COORDINACIÓ: ESTHER BALAGUER

La grip A, la pandèmia uns mesos després...

La pandèmia de grip A, de l'estiu a l'hivern balear

TEXT: JORDI REINA

L'aparició d'una nova soca gripal, la designada A (H1N1) d'origen porcí, a final del mes d'abril a Mèxic i als Estats Units, va determinar la primera pandèmia de grip del segle XXI. Des del punt de vista epidemiològic, aquesta pandèmia es va iniciar en els mesos primaverals, es va mantenir circulant al llarg de l'estiu, i va assolir al nostre país un pic màxim al mes de novembre. A partir dels primers casos, la nova soca gripal es va disseminar d'una forma molt ràpida per tot el planeta fins a convertir-se en una pandèmia global. Tanmateix, la intensitat va variar molt a les diferents zones geogràfiques.

A les Illes Balears la pandèmia gripal va començar durant l'època estival i va estar intensament relacionada amb el turisme britànic i alemany. Va presentar dues onades epidèmiques ben marcades. La primera onada es va produir durant els mesos de juliol i agost, en què es varen arribar a diagnosticar 490 casos de grip A (52,1%). La segona onada epidèmica es va iniciar a final d'octubre i va assolir el punt màxim al novembre. Es varen diagnosticar 450 de casos de grip A pandèmica (47,9%) (vegeu la figura). De tots (940 casos), el 45,4% (426 casos) va afectar pacients amb una edat inferior a 15 anys (població infantil), i la resta, 514 (54,6%), població adulta. Al llarg de la pandèmia, que va durar en total uns sis mesos, es varen produir 6 morts relacionades amb la grip A.

El patró epidemiològic de la grip A pandèmica ha estat completament diferent del patró de les epidèmies anuals de grip estacional. L'aparició a les Illes Balears dels primers casos de grip pandèmica va coincidir amb l'inici de les vacances d'estiu i es va intensificar per la gran quantitat de casos importats pels turistes britànics. A més, el procés es va amplificar en transmetre aquests la infecció a la població mallorquina i als turistes alemanys, fet que ens va convertir en importadors i exportadors de grip

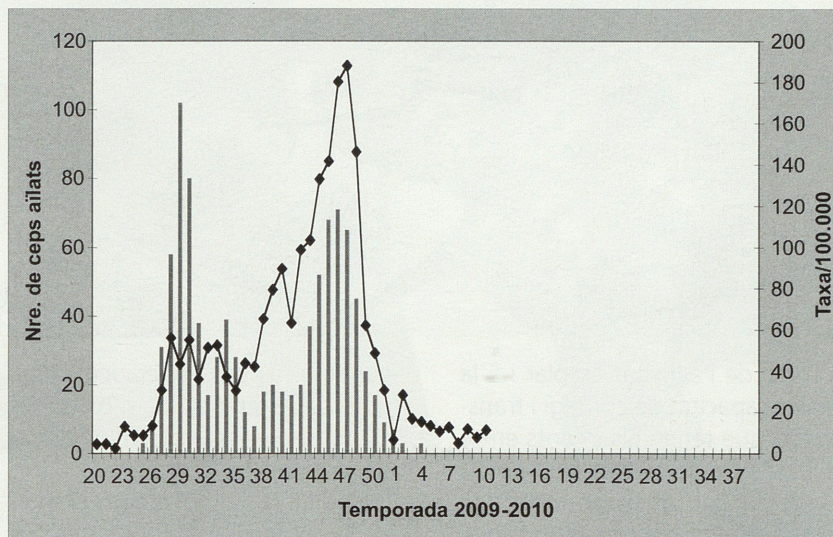

Figura. Perfil epidemiològic de presentació de la pandèmia de grip A (H1N1) a les Illes Balears.

pandèmica. Prova de l'impacte dels turistes sobre la primera onada epidèmica, és que a prop del 30% dels casos diagnosticats a l'estiu afectaven persones estrangeres; mentre que en els mesos hivernals només el 2,4% dels afectats eren estrangers. Per tant, aquest patró de presentació és típic i correspon a les pandèmies que es produeixen en territoris eminentment turístics, de manera que, llevat de les costes de Catalunya, cap altra comunitat no va presentar aquesta gran onada epidèmica durant les vacances.

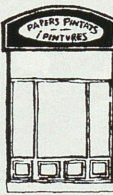
Els grups d'edat més afectats per la pandèmia gripal varen ser globalment els compresos entre 0 i 5

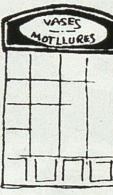
anys (19,3%) i els compresos entre 21 i 30 anys (16,2%); destaca el fet que només es varen detectar 25 casos d'afectats (2,6%) que tenien més de 60 anys. Tanmateix, es va observar una variació significativa en els grups d'edat al llarg de la pandèmia. Mentre que en els mesos d'estiu la població infantil només representava de mitjana el 28%, en els mesos d'octubre i novembre va assolir el percentatge mitjà del 56,7%. Aquesta dada correspon a la major taxa d'afectació d'aquesta població en els mesos hivernals freds.

Aquest canvi en la tendència d'edat ja s'esperava i es va deure

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 721 483 - Fax 971 719 312 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

ARA TAMBÉ
PREMSA I PAPERERIA

a l'inici de l'activitat escolar i a la major capacitat de contagi i transmissió que tenen els infants entre ells. Aquest mateix fenomen epidemiològic es va observar a la resta del país i va disminuir cap al final de la pandèmia (mes de desembre).

Quant al nombre de casos de grip pandèmica en relació amb el gènere, no s'han observat diferències significatives entre la grip estacional (homes 51,1% i dones 48,9%) i la grip pandèmica (homes 51,3% i dones 48,7%). Així, s'ha confirmat que la infecció gripal, independentment del tipus o subtipus predominant (estacional o pandèmica), afecta igualment tots dos sexes.

La pandèmia gripal va acabar pràcticament a final de desembre de 2009, encara que durant el mes de gener de 2010 encara se'n varen diagnosticar 7 casos més. Des de fa més de dos mesos no s'ha detectat cap cas de grip A (H1N1)

pandèmica i les taxes epidemiològiques comunitàries són molt baixes i sempre per sota del valor llindar denominat epidèmic.

Un dels dubtes que es va plantejar a començament de setembre era la possibilitat que la grip estacional, la de tots els anys, circulàs de forma conjunta o simultània amb la grip pandèmica. Aviat es va poder comprovar que la grip pandèmica va substituir absolutament qualsevol altre tipus de grip i que a més infectava en exclusiva, és a dir, en cap dels 940 casos diagnosticats no vàrem poder detectar la presència simultània de cap altre virus respiratori. Aquesta és una dada que la diferència de la grip estacional, ja que en aquesta hem arribat a detectar fins i tot un 10% de coinfeccions amb altres virus respiratoris.

Amb vista al futur, sembla molt probable que la grip A pandèmica passi a convertir-se en grip estacional i torni als patrons de presenta-

ció clàssics, és a dir, des de desembre fins a febrer. Tanmateix, pel que fa a la grip, definida com un fenomen biològic imprevisible, és sempre molt difícil avançar esdeveniments futurs. Però el caràcter lleu que té i la baixa morbiditat i mortalitat demostrada fan pensar que es pot convertir en un subtipus més dels que produeixen les epidèmies estacionals i que pot substituir les soques gripals H1N1 antigues però no infectar massivament la població humana. A més, l'elevada taxa d'infecció observada i les cobertures vacunals assolides fan pensar en un descens important del seu impacte sanitari en futures onades epidèmiques.

Pot afirmar-se que la pandèmia de la grip A ha representat per a les Balears un gran repte des del punt de vista epidemiològic, virològic i clínic, i que ha afectat intensament la població.

Es va convertir en un problema important de salut pública que, gràcies als esforços de moltes institucions i a la voluntat de col·laboració, va permetre demostrar que aquesta comunitat està plenament capacitada per fer front a importants reptes de salut pública.

El doctor Jordi Reina és responsable del Centre de Referència de la Grip de la CAIB (Hospital Universitari Son Dureta).

La revista per als més joves
feta a les Illes

VISITA'NS
AL WEB

GRAN!
SUPER!
RET!
VISCA!
GUAI!
ELS HA
REGALAT A TOTS UNA
SUBSCRIPCIÓ A
L'ESQUITX!
I AQUESTA
ALEGRIA?

www.esquix.cat
subscriu-t'hi!

Regina
Cortès

Biel
Cadilla

Javier
Oleaga

Aina
Burgos

Celestí
Oliver

Sandra
Martí

David
Oliver

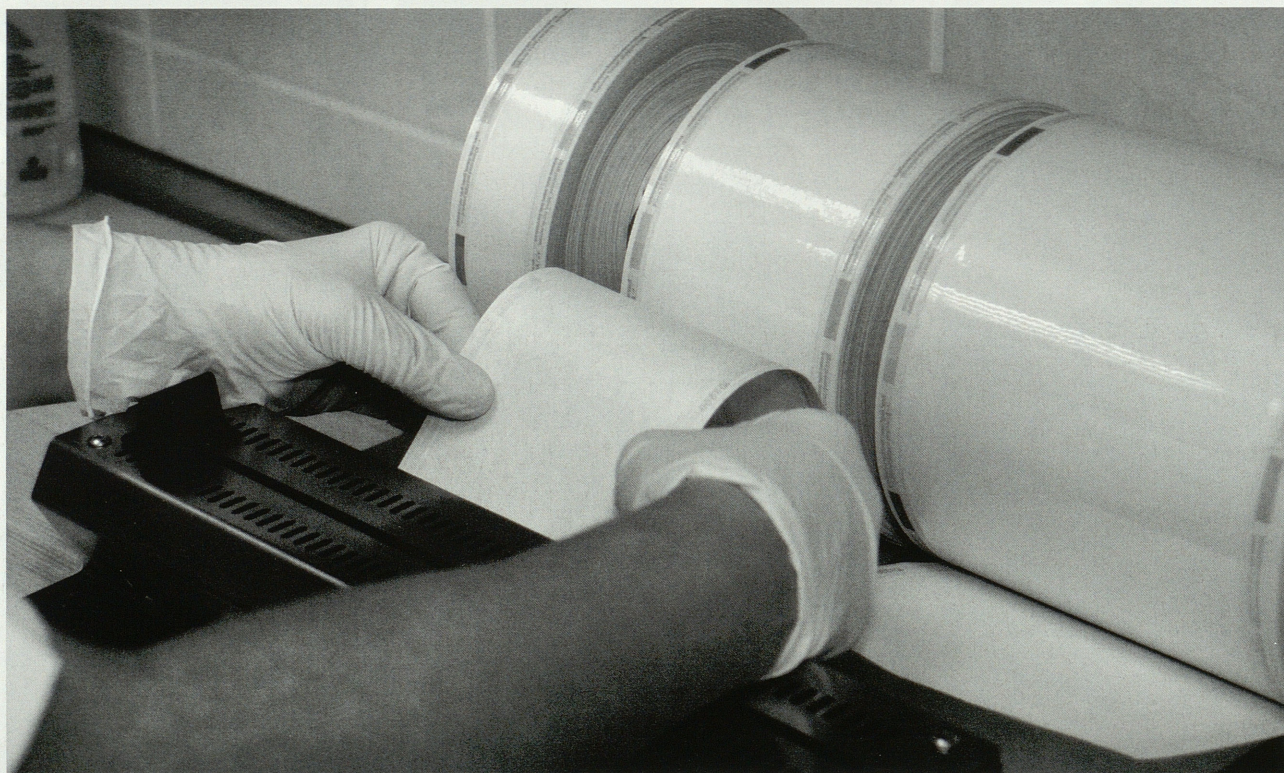
Mònica
Bestard

Rosa
Campana

Es va equivocar, l'OMS, en les previsions de la nova grip?

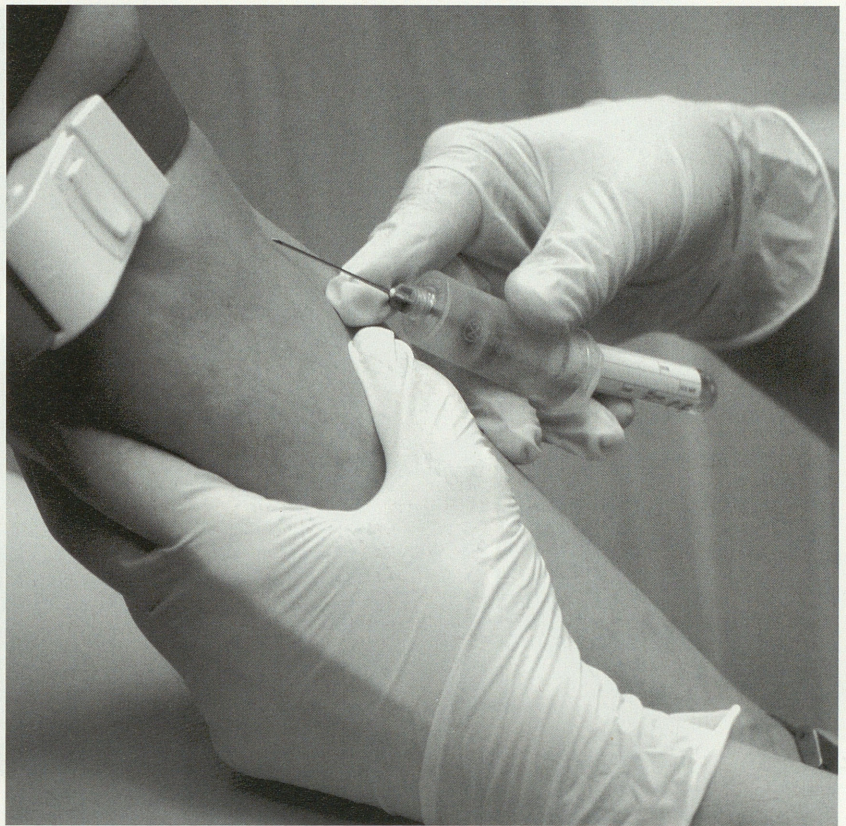
TEXT: MELCHOR RIERA

L'OMS i els epidemiòlegs varen estimar inicialment que gairebé un quaranta per cent de la població podia resultar afectada per la nova grip, i es varen establir els nivells d'alerta 5 i 6 per intentar prevenir cents de mils de morts, com havia passat en anteriors pandèmies de grip. Val la pena recordar que a la grip de 1918 s'hi atribueixen 50 milions de morts, a la de 1957-58 un o dos milions i a la de 1986-69 quasi 700.000 morts.

Les dades a final de març del 2010 indiquen que menys del 20% de la població ha resultat afectat per la nova grip H1N1-2009 i menys del 3% ha estat diagnosticat com a clínicament rellevant; són 17.000 els casos amb mortalitat demostrada pel nou virus. Sembla, per tant, que l'impacte mediàtic de la nova grip i les despeses efectuades pels governs en el món occidental són superiors a l'impacte real previst. Malgrat això, val la pena recordar que en passades pandèmies no era possible precisar el nombre de pacients amb diagnòstic de certesa, que les morts que eren atribuïdes podien no ser tals i que disposam de dades únicament dels països més desenvolupats. Potser seria convenient recordar que, per exemple, als Estats Units s'han comptabilitzat 41.551 ingressos per la nova grip, amb 2.077 morts reportades a les autoritats sanitàries, 332 d'infants de menys de 16 anys (278 amb diagnòstic confirmat de la nova grip H1N1-2009). Són xifres que tampoc no es poden menysprear. Les dades epidemiològiques, però, coincideixen a mostrar un quadre clínic de gravetat moderada, amb més afectació infantil i adulta menor de 65 anys i molt baixes taxes de letalitat.

La no-afectació de la població major d'edat, les millors condicions higièniques i sanitàries i les mesu-

res preventives adoptades (Oseltamivir, vacunació davant la grip i el pneumococ) poden explicar en part la millor evolució de la epidèmia. Com es pot veure en el gràfic, la grip H1N1-2009 ha afectat principalment persones de menys de 14 anys, i un segment petit de la població de menys de 64 anys, això es una gran diferència respecte a

les gripes epidèmiques que anualment afecten el món.

Quines diferències clíniques hem observat respecte a pandèmies passades?

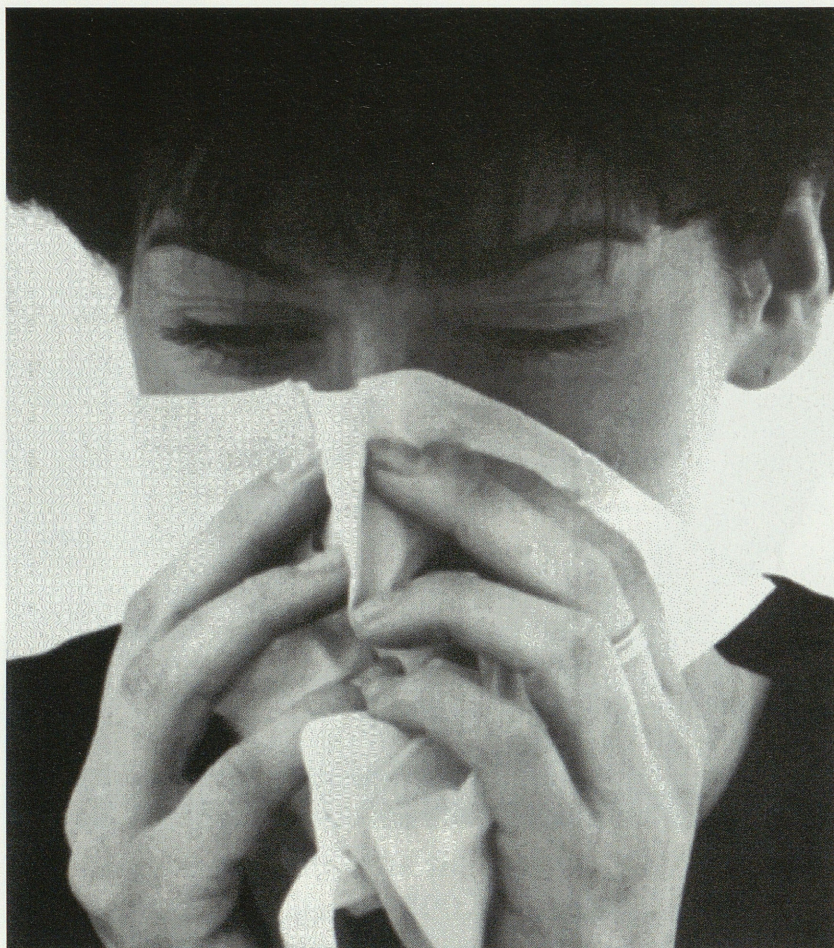
A l'hora de parlar de les manifestacions clíniques, hem de recordar que moltes de les dades prove-

Cream espais per conviure

Roldan
Cream espais per conviure

971 763 666 • www.rolan.es

nen d'articles de pacients que han requerit l'hospitalització o de brots epidèmics que han requerit una atenció especial. Recordem que només entre un 1-20% de les persones afectades han necessitat ser ingressades.

De les dades recollides pel Ministeri de Sanitat en brots i en els primers casos, sabem que la majoria de pacients amb H1N1-2009 confirmada han presentat: tos (90%), febre, mal de cap, mal de coll, miàlgies (dolors musculars) i sensació de congestió nasal. Entre un 10-25% dels pacients, principalment infants, presentaren també símptomes digestius en forma de diarrea o vòmits.

A Espanya s'han recollit les dades dels pacients ingressats en 15 hospitals grans de la xarxa d'investigació REIPI. Dels a prop de 600

pacients ingressats amb una mitjana d'edat de 39 anys, un 43% varen presentar pneumònia i un 13% varen tenir una forma greu de grip que en va requerir l'ingrés a les unitats de cures intensives, i tot i així la mortalitat va ser molt baixa: 2,2%.

Estudis recents han demostrat la importància de les sobreinfeccions bacterianes principalment per pneumococ i estafilococs en els casos mortals de les pandèmies anteriors de 1918. Així, mentre les infeccions per virus de la influència produïrien principalment traqueobronquitis o dany alveolar difús que podria ser autolimitat, la sobreinfecció bacteriana pot desenvolupar una afectació pulmonar i sepsi mortals. Sembla que les descripcions inicials de casos greus del virus pandèmic A (H1N1) mostren una baixa taxa de coinfeccions bacteri-

anes, a diferència d'anteriors pandèmies; a la sèrie de la REIPI només un 7,5% dels pacients ingressats en presentaren, encara que els estudis necròpsics demostren que entre el 30-50% presenten finalment pneumònies bacterianes. L'absència en el nou virus H1N1-2009 de proteïnes virals accessòries com la PB1-F2, que augmenten la reacció inflamatòria i predisposen a les coinfeccions bacterianes greus, podria explicar part d'aquest fet.

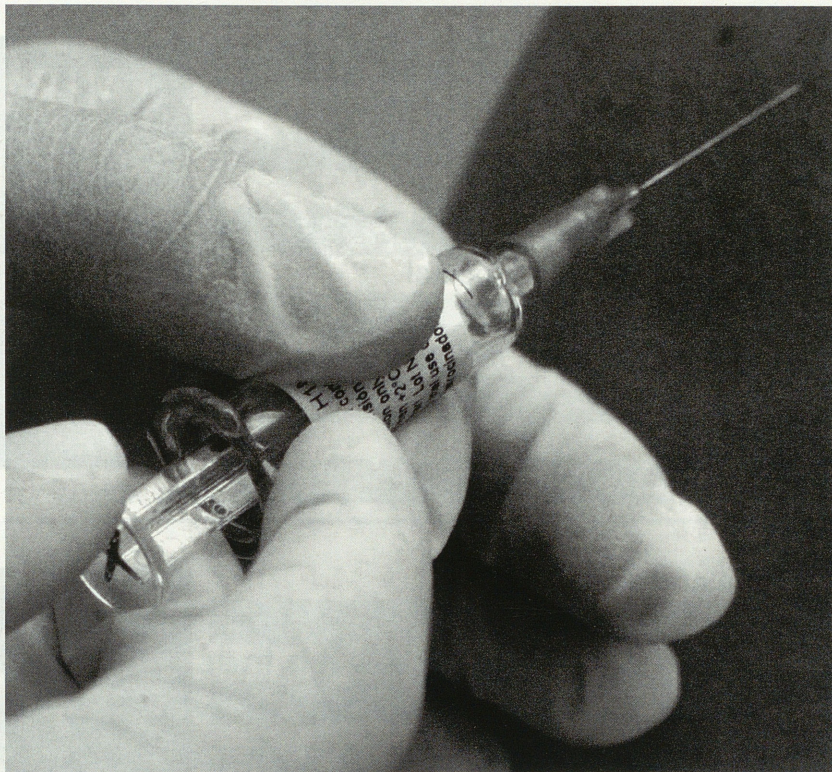
Quines persones tenen més risc d'adquirir formes greus de la nova grip?

Un percentatge important de pacients ingressats (30-50%) no presentaven patologies prèvies o presentaven com a únic factor de risc l'embaràs, i respecte a epidèmies de grip prèvies, les formes greus s'han diagnosticat en persones entre 5 i 60 anys (vegeu el gràfic 2). Si ens cenyim a les persones que han adquirit formes greus o que han requerit ingrés a les unitats de cures intensives o han mort, s'observa pràcticament a totes les sèries que un percentatge important (>70%) presentaven malalties de base, principalment malalties cardiorespiratòries cròniques, diabetis mellitus, obesitat mòrbida o factors d'immunodepressió.

Per què no s'ha infectat la gent gran?

La contagiositat en contactes familiars és del 13% i està en un límit baix respecte a les gripes estacionals, que solen oscil·lar entre el 10-40%. En estudis de contactes familiars de persones diagnosticades de la nova grip, s'ha estimat que les persones menors de 18 anys tenen dues vegades més risc d'adquirir la infecció que les persones entre 19 i 50 anys, i aquestes a la vegada són més susceptibles a adquirir la infecció que els més grans de 50 anys.

Això es pot explicar perquè més

«Diversos estudis en diferents àmbits i països mostren una associació favorable entre l'administració precoç d'antivirals i un menor desenvolupament de formes greus, principalment de pneumònies i de coinfeccions bacterianes»

del 30% de les persones de més de 60 anys presenten anticossos contra la nova grip A (H1N1-2009) com a resultat d'exposicions prèvies a virus de la grip similars o a vacunacions per virus de la grip genèticament o antigènica relacionats, cosa que no es produeix en infants de menys de 18 anys.

Han servit per a res els tractaments antigripals?

Encara que els estudis observacionals no ens permeten establir l'eficàcia d'un determinat fàrmac o procediment, diversos estudis en diferents àmbits i països mostren una associació favorable entre l'administració precoç d'antivirals, principalment oseltamivir, i un menor desenvolupament de formes greus, principalment de pneumònies i de coinfeccions bacterianes.

La pandèmia actual ha corroborat

d'alguna forma la utilitat d'aquests fàrmacs inhibidors de la neuraminidasa en formes greus de grip H1N1, com abans s'havia observat en altres soques de grip porcina, aviària, etc.

Melchor Riera és cap de la unitat de Malalties Infeccioses de Son Dureta

**QUAN PARLEM
D'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA,
NO VENEM OCELLS
NI FLORS.**

INFORMI-SE'N A
WWW.ENDESAONLINE.COM

EL MIRALL

FES-TE'N SOCI Emplena aquesta butlleta amb les teves dades i envia-la al fax 971 719 385.

Nom i llinatges

DNI o NIF

Data de naixement

Adreça

Població

Codi postal

Telèfon

Telèfon mòbil

Adreça electrònica

DADES BANCÀRIES

Nom i llinatges del titular del compte

Nom del banc o caixa

Adreça i població de l'oficina

Codi del compte del client

Entitat Sucursal DC Número de compte

Sol·licit que carreguin al meu compte la quota:

Marcau amb una creu la modalitat de quota elegida. El cobrament s'efectuarà anualment mitjançant la presentació del rebut al banc o a la caixa.

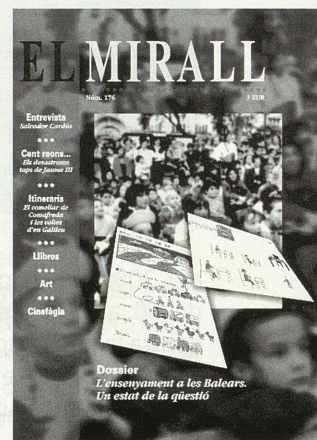
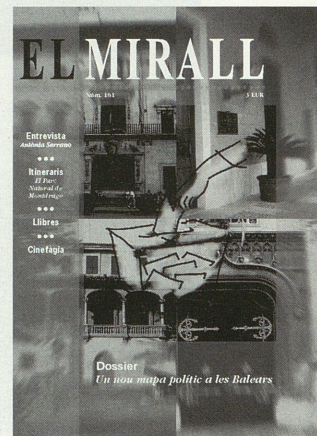
☐ 25,00 €

☐ Aportació especial (indicaue-ne l'import): €

Signatura de l'associat/da:

☐ Accept expressament els termes de la clàusula de tractament de dades *

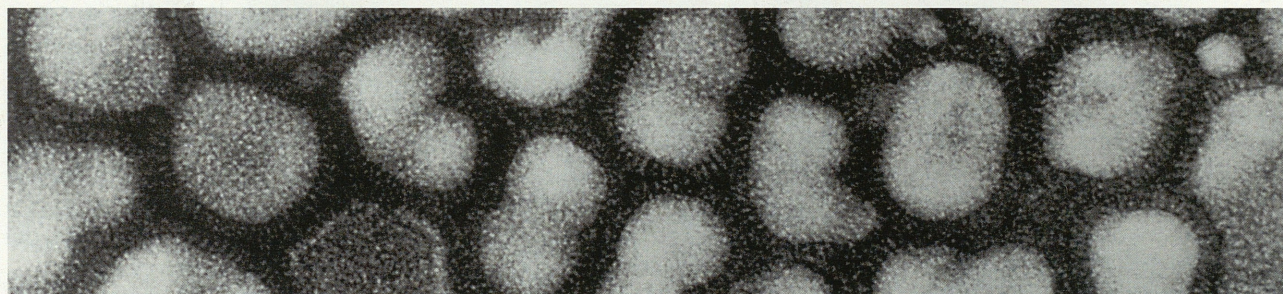
*Clàusula de tractament de dades: D'acord amb la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, les dades recollides en aquest formulari s'inclouran en un fitxer automatitzat del qual és titular l'Associació El Mirall. Les teves dades es podran utilitzar per gestionar la teva col·laboració i per enviar-te informació de l'associació i d'entitats col·laboradores. Per exercir el dret d'accés, d'oposició, de rectificació o de cancel·lació, cal que enviïs un escrit adreçat a l'Associació El Mirall, carrer del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos, 07003 Palma.

Pandèmia: llums i ombres

TEXT: ANTONI NICOLAU RIUTORT

Quan l'OMS va declarar l'emergència en salut pública a final del mes d'abril del 2009, ja se sabia que la capacitat de resposta global davant una pandèmia (aspectes assistencials, de vigilància, planificació, preventius, diagnòstics, terapèutics, d'informació, etc.) no tenia res a veure amb les limitacions d'antany.

També se sabia que les característiques de les successives pandèmies gripals havien evidenciat una tendència progressiva a la benignitat. Finalment, cap estadística oficial rigorosa havia aportat xifres que demostrassin que estava començant una pandèmia previsiblement «agressiva» en termes de morbiditat o mortalitat.

En aquest context, i davant una situació d'incertesa, el Ministeri de Sanitat i les direccions generals de Salut Pública (DGSP) de les diferents comunitats autònomes varen activar els comitès polítics i tècnics prevists en uns plans elaborats a

partir de mitjan dècada anterior davant l'amenaça del virus AH5N1 (vigilància, comunicació, medicaments i resposta a l'emergència).

Del desplegament consegüent d'activitats, em sembla interessant destacar alguns aspectes objectivament positius. En l'àmbit de la vigilància poblacional i en pocs dies les DGSP de les comunitats autònomes tenien ja un sistema integral de vigilància de la grip que incloïa la incidència, els casos greus i la mortalitat. Les xarxes de metges sentinelles per a la vigilància de la grip, la majoria –per exemple, la de les Balears– coordinades

per les DGSP i amb anys d'operativitat, varen demostrar ser útils per detectar la circulació comunitària del virus i fer-ne un seguiment. Tot això, i amb la col·laboració dels àmbits assistencials i dels laboratoris de microbiologia, va permetre un seguiment permanent i exhaustiu de la situació, que podríem resumir, al final i provisionalment, en un impacte moderat tant en termes de morbiditat (nombre de casos) com de mortalitat. Almenys, d'informació, no en va faltar en cap moment; altra cosa és que s'utilitzàs correctament.

Un altre aspecte positiu va ser el

relatiu a la coordinació interinstitucional i a la coordinació interdepartamental de les institucions involucrades. Evidentment, es tracta d'elements només clarament percebuts des de posicions privilegiades. En la mateixa línia, l'absència sorprenent de «polització de la pandèmia» mereixeria una anàlisi específica i profunda, però es poden insinuar dues possibles justificacions: la responsabilitat o una reflexionada estratègia defensiva de conveniència davant la incertesa.

Una qüestió positiva és la que fa referència al paper de coordinació i lideratge que varen haver d'assumir les instàncies de salut pública sense tenir els recursos i els mitjans per exercir-lo adequadament. En aquestes condicions, comprometre adequadament la multitud d'institucions i interlocutors amb paper essencial en l'assumpte és una tasca complicada i, no obstant això, encara així es va sortir airoso del tràmol.

Cronològicament, i entre els aspectes negatius, cal assenyalar com a primer element distorsionador la decisió –a l'empara i amb les indicacions de l'OMS– d'escometre un abordatge estratègic precipitat sense anàlisis prèvies suficients de la situació i sense la revisió adequada d'uns plans elaborats per afrontar un problema clarament diferent.

D'altra banda, l'absència d'una estratègia de comunicació reflexi-

onada hauria tingut uns efectes extremadament perversos en altres circumstàncies. No és que es comunicàs poc, és que la comunicació es va basar en la improvisació sense els recursos humans adequats i gairebé sempre a remolc dels esdeveniments. En una situació d'emergència internacional, s'han de definir i prioritzar les formes, els continguts i els destinataris que interessin les autoritats sanitàries, i està més que justificada la utilització dels mitjans de comunicació amb aquesta finalitat. Però, sobretot, s'han de tenir tècnics suficients i formats en un tema tan transcendent.

No es va explicar o no es va explicar bé –potser per inexplicable– l'estratègia inicial de contenció del nou virus gripal afavorida des dels diferents organismes de referència internacionals; que, per cert, va suposar un desgast enorme en un context de recursos insuficients per a aquest fi amb resultats més que dubtosos. En lloc d'intentar explicar correctament aquesta estratègia, es detallaven en mitjans nacionals i locals les connexions epidemiològiques entre els casos com si fos aquest el contingut essencial que s'havia de fer arribar a la població.

En nom d'una mal entesa transparència informativa i duita a extrems almenys discutibles, els resultats de la vigilància epidemiològica es «radiaven» gairebé a temps

real als mitjans de comunicació, però a més amb una injustificable i perillosa minuciositat: edat i sexe de cada cas, les malalties que havia patit, la causa de defunció..., com si aquestes qüestions tinguessin cap utilitat per a la població. Un efecte amplificador interessat va tenir com a conseqüència la generació d'una intensa asimetria entre una situació epidemiològica de relativa normalitat i una gairebé apocalíptica percepció mediàtica. No m'atrevesc a suggerir els motius pels quals aquest «soroll mediàtic» no es va traduir en «alarma social».

En relació amb la comunicació, tampoc no va ajudar al tractament racional de la pandèmia la profusió mediàtica «d'experts en grip» que auguraven amenaçadores i apocalíptiques onades de virus gripals o mutacions de conseqüències catastròfiques o que sembraven amb malícia dubtes sobre determinats aspectes de les intervencions o de la gestió de l'emergència. La credibilitat de les institucions que lideren la gestió davant una situació com la que ens ocupa és la condició primera per contrarestar els efectes dels qui emparen el seu protagonisme en l'absència de responsabilitat en la gestió del problema i sobretot en la inexistència del compromís de retre comptes.

Concretament respecte a l'estratègia de vacunació, es va produir

el mirall amb el suport de

**Consell de
Mallorca**

■ Departament de Cultura i Patrimoni
Direcció Insular de Política Lingüística

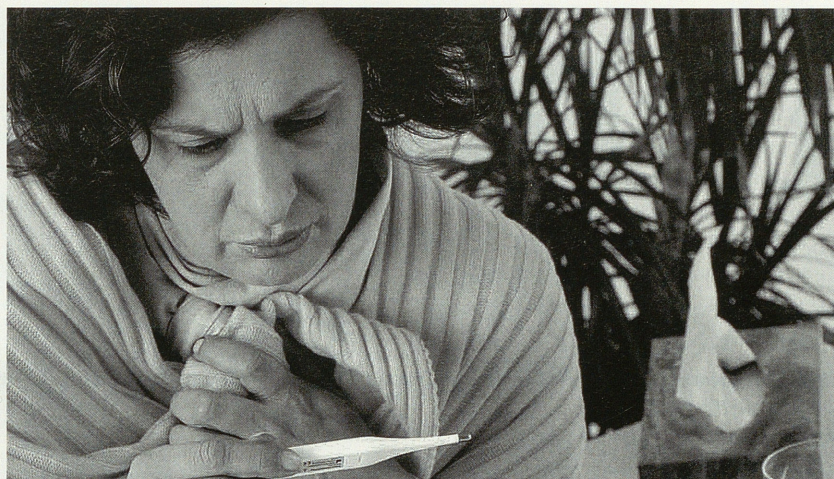
- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

potser una errada estratègica, ja que no es va accentuar el missatge en el terme *grip* i sí en el de *pandèmia*, quan ja feia mesos que s'havia verificat una relativa benignitat del virus protagonista i la població ja havia assumit que una situació de pandèmia no implicava necessàriament gravetat individual o col·lectiva.

Poques persones tenen informació suficient per valorar les aliances entre les institucions públiques i la indústria farmacèutica, i molt menys, per tant, per valorar la legitimitat d'aquestes aliances i avaluar-ne possibles efectes indesitjables. La pressió representada per aquestes suposades aliances i per altres factors, la falta de credibilitat institucional i la incertesa, constitueixen un triangle tan complex com perillós.

La incertesa i la inseguretat consegüent davant l'amenaça externa són consuetudinàries a la naturalesa humana. El problema és quan aquesta incertesa s'utilitza com a coartada que justifica la desproporció irracional. En l'àmbit de l'assistència al malalt, el paradigma en aquest context seria el de la medicina defensiva com a reacció davant l'amenaça de les conseqüències de l'error o del fracàs. L'equivalent en el camp de les intervencions en salut de les poblacions seria el de la salut pública defensiva,

va, i el seu contrapunt, la salut pública amb intervencions basades en l'evidència o, almenys, en una anàlisi seriosa de la informació. En medicina allò correcte és fer un diagnòstic adequat com a premissa essencial per aplicar el tractament correcte. Aquesta màxima de correcció metodològica hauria d'aplicar-se de manera generalitzada a les intervencions poblacionals, els costos de les quals són amb freqüència enormes, i la pandèmia només n'és un exemple. És clar que per a això es necessiten mitjans, recursos, formació i voluntat. És curiós que els plans contra les pandèmies prevegin mesures de reforç, entre d'altres, en organització, aparellatge i personal en els diferents àmbits (empreses, hospitals, centres de salut, etc.) i, en canvi, no prevegin

el mateix per a les estructures de salut pública des de les quals s'han de coordinar tots els dispositius reforçats i des d'on han d'emanar les decisions, les intervencions i les estratègies de comunicació.

Finalment, cal deixar clar que potser els missatges o l'estratègia d'informació de l'OMS suggereixi certa desproporció, però això no justifica deslegitimar aquesta organització, especialment si es té en compte la diversitat de regions i països als quals dona cobertura.

La pandèmia pel virus A (H1N1) ha evidenciat enormes fortaleses i algunes debilitats. És el moment d'avaluar i corregir.

Antoni Nicolau Riutort és cap del Servei d'Epidemiologia de la Direcció General de Salut Pública.

Botigueta de Sant Miquel

Queviures, fruites, verdures,
patisserie dolça i salada, refrescs, vins
i altres especialitats de Mallorca i de la Mediterrània

C. de Sant Miquel, 79 · 07002 Palma

Tel. 971 71 05 05

botigueta@xocolat.com · www.botigueta.com

[opinió]

JOSEP SERRA

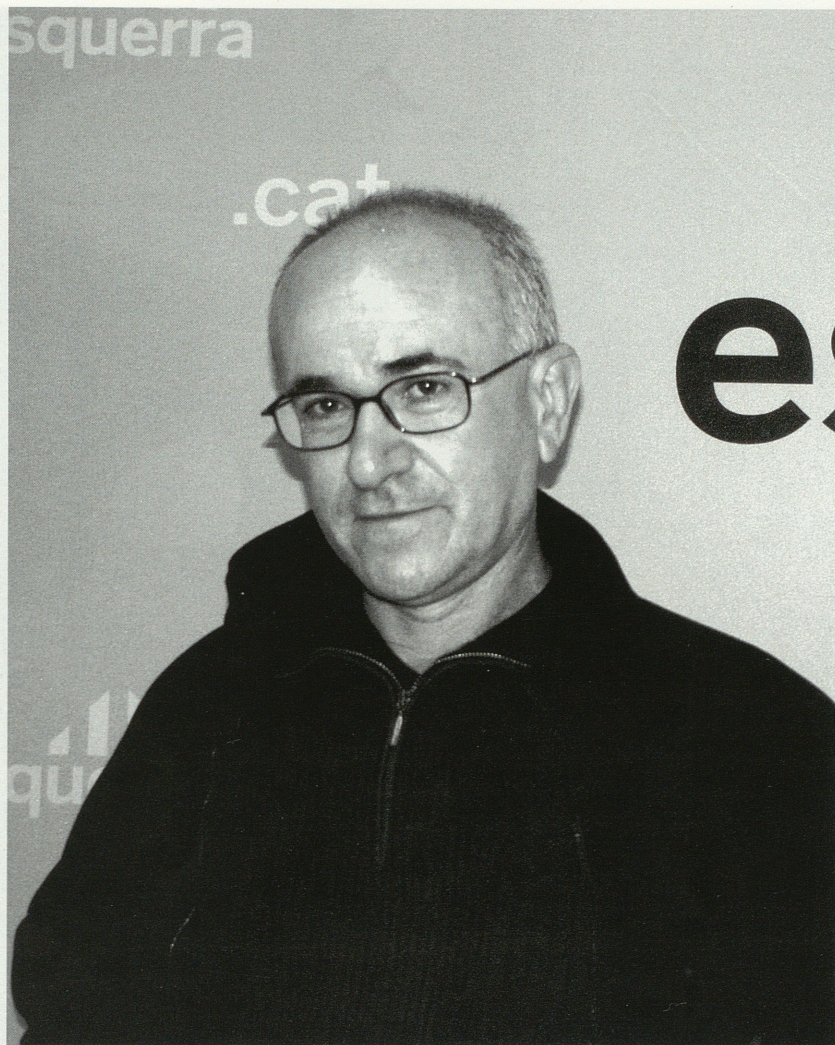
Efecte Humpty Dumpty i teorema de Thomas

Això era un al·lotot a qui deien en Pere Bambo i que, com el seu propi nom apunta, no anava sobrat de llums. Vet aquí que un dia que havia plogut molt va sortir a fer quatre passes i es va trobar amb dos homes que s'havien estacat en una feixa de per devora l'estany des Peix quan intentaven treure una ovella del camp embassat. En Pere Bambo els va saludar amb el tradicional «per molts d'anys», però quan un dels dos homenarros va aconseguir sortir del fang va agafar en Pere Bambo pel coll de la camisa i li va fote un bon fart de llenya; quan ja el va tenir prou madur, li va fer saber que el que havia de dir era «Déu que n'ha tret un, que tregui s'altre».

«Déu que n'ha tret un, que tregui s'altre», anava repetint fluixet mentre feia camí, amb la por al cos d'oblidar aquella expressió que semblava vital per anar pel món sense prendre mal. Poc després va creuar-se amb un trencador de marès de la Pedrera que tenia uns

braons com cames i a qui faltava un ull. En Pere Bambo, ben educat com era, li va amollar allò de «Déu que n'ha tret un, que tregui s'altre». Us podeu fer una idea del jac de mànec que va rebre si pensau que durant una bona estona només es podien sentir renecs, crits i gemecs. «Idò, què he de dir?», va demanar en Pere Bambo. L'expressió que l'agressor ofès va trobar més adequada fou «Déu que l'ha tret, que l'hi torni».

«Déu que l'ha tret, que l'hi torni» va convertir-se així en la nova referència, extremadament valuosa quan encara li coïen els cops i els blaus. Camina caminaràs, amb «Déu que l'ha tret, que l'hi torni» al cap i una bona coentor al cos nafrat, en Pere Bambo va pensar que li aniria bé fer un glopet d'aigua i refrescar-se la carn malmesa. En arribar a la vora del pou que tenia més de camí en la tornada cap a ca seva, va trobar l'amo que estirava una corda amb tota l'ànima per acabar de treure l'ase que

havia caigut dins i el va saludar amb un amistós «Déu que l'ha tret, que l'hi torni». El pagès va amollar la corda, l'ase va tornar al fons del pou, i en voleu...

Aquesta versió lliure de la tradicional contarella formenterera d'en Pere Bambo, permet exemplificar el que en psicologia social es coneix com efecte Humpty Dumpty (personatge en forma d'ou antropomòrfic procedent d'una rima infantil amb caràcter d'endevinalla anglesa de 1810, recreat magistralment per Lewis Carroll a l'obra *Alicia al país de les meravelles*), que consisteix en l'existència d'una percepció errònia de la realitat i l'actuació corresponent com si el

món fos realment tal com un se'l representa, fet que podem relacionar amb el teorema de Thomas i la consideració que les expectatives són reals en les seves conseqüències.

Òbviament, en Pere Bambo tenia problemes per moure's en un entorn canviant en què les persones formaven una societat diversa en la qual les expressions verbals no tenien el mateix valor per a tothom, de manera que no hi havia manera de trobar un referent clar i entenedor per viure amb normalitat la necessària relació individu-societat.

Ara bé, la percepció errònia (?) de la realitat imputable al pensa-

ment lateral d'en Pere Bambo, d'entrada tendirem a atribuir-la a la seva (dis)capacitat intel·lectual, i que suposa la correspondència amb l'efecte Humpty Dumpty, i la dissonància amb el teorema de Thomas (concepte derivat de l'estudi de William Isaac Thomas sobre les expectatives i el comportament dels immigrants polonesos als USA en els anys 1940): en Pere Bambo té una percepció de la realitat que li causa problemes, però el seu comportament és motivat per l'expectativa d'obtenir un reconeixement positiu i no un càstig indesitjable.

Imaginem en Pere Bambo a qualsevol lloc dels Països Catalans, posem Inca com a exemple, l'any 2010: aquí ja entrarem en la frontera difusa entre els desajustaments individuals i les contradiccions socials, perquè la «realitat» social li resultarà tan incomprensible com la pintura barroca (pel que aquesta té de deformació interessada i conscient de la realitat) o bé el Picasso cubista (per la inclusió de múltiples perspectives en un suport del qual l'espectador només té un únic punt de vista a cada moment de l'observació). I arribam al punt en què tots som una mica com en Pere Bambo.

Si assumim d'entrada la condició «nominal» d'espanyols i de balears (una carta d'un amic voluntariós que canvià «Espanya» per «Catalonia» va arribar a les meves mans després de passar per Catània), no podem deixar tampoc d'acceptar que bona part dels forans arriben aquí després de desembarcar a l'aeroport d'Eivissa (Ibiza, en la modalitat estàndard) i contractar una excursió que té com a màxim al·licient la sangria amb paella i sargantanes (donades les hores del dia encara no poden contemplar els nostres magnífics exemplars de panera): Trobau que milers d'aquests individus ens poden recordar com alguna cosa més que una extensió de la inoblidable Ibiza?

[entrevista a...]

Carme Riera

(1a part)

PER ESTHER BALAGUER

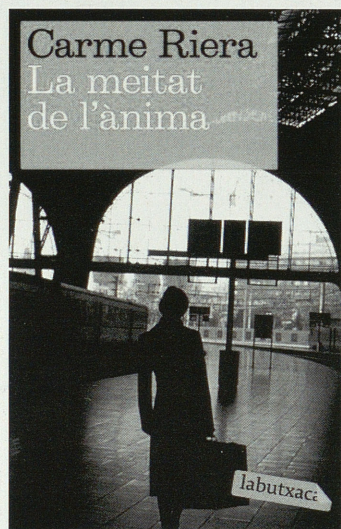
Carme Riera va néixer a Palma l'any 1948. És escriptora i professora a la Universitat Autònoma de Barcelona. Col·labora regularment en *El País*, *Quimera* i *La Vanguardia*. És autora d'un bon nombre de novel·les, moltes de les quals guardonades amb premis rellevants com el Premi Ramon Llull, el Josep Pla, el Lletra d'Or, el Premi Nacional de Narrativa o el Premi Sant Jordi, entre molts d'altres. La seva obra és molt extensa i plural, i abraça des d'un primer recull de contes, *Te deix, amor, la mar com a penyora* (1975), fins a la seva darrera publicació, *Amb ulls americans* (2009). El Govern de les Illes Balears l'ha proclamada escriptora de l'any 2010.

Foto cedida per Carles Domènec

Foto cedida per l'Institut Ramon Llull.

Som a la plaça de Santa Eulàlia, on tindrè la sort de compartir un cafè amb Carme Riera. És Divendres Sant, la plaça bull de gent; hi ha confraries i renou de tambors. He arribat prest per situar-me, demanar el primer cafè i desplegar tots els meus papers i la gravadora. Na Carme s'endarrereix perquè, a més de totes les coses que ha de fer sempre durant les seves curtes estades a Mallorca, ha tingut la poca fortuna de quedar-se tancada en un ascensor. Quan arriba, atabalada i carregada de bosses, sé que tot funcio-

narà a la perfecció. A la seva mirada s'hi pot llegir saviesa, experiència i aquella predisposició que caracteritza les bones persones.

Professora, periodista, escriptora..., no calen més indicis per deduir que ets una persona activa i inquieta. Un perfil idoni per poder assumir l'agenda d'una escriptora de l'any.

Sí, tot i que jo crec que allò que ha prevalgut a l'hora d'escollir-me és el fet que fa 35 anys que m'hi dedico; això, sens dubte, s'ha tingut més en

compte que no la meva hiperactivitat.

Agafar el relleu de Baltasar Porcel, primer escriptor de l'any de les Balears, manifesta que aquesta menció és una mena d'homenatge a una trajectòria.

Sí, pens que el perfil que cerquen és aquest. Gent que ja és gran i que pot representar els altres escriptors, i esper que l'any que ve sigui un altre, i l'altre un altre, i que aquesta iniciativa tingui continuïtat.

Com et vares sentir quan ho vares saber?

El primer sentiment és d'agraïment pel reconeixement que representa, i després penses en la responsabilitat que tens de fer-ho bé i d'estar a l'altura de les circumstàncies.

Berlín, Lisboa..., i supòs que et queden encara més ciutats per visitar. Com valores aquesta experiència i

l'acollida que trobes en aquests països?

Vaig anar també a un congrés a Washington, tot i que això no s'emmarca dins el programa «Escriptor de l'any», i va anar molt bé. Estic molt agraïda a la Universitat Catòlica, que és enorme i plural. El Departament de Filologia Estrangera realment va fer molt bona feina i estava tot molt ben organitzat, de la mateixa manera que el programa «Escriptor de l'any»; tant a Berlín com a Lisboa ha funcionat tot molt bé. Hi havia molta de gent als dos actes, i això és molt important, perquè jo no estic d'acord a programar res si no ha de valer la pena, perquè són diners públics i ha de tenir repercussió.

Donar suport, com ho fan l'Institut Ramon Llull o el Govern de les Illes, a aquest tipus d'iniciatives és molt lloable i necessari; però inevitablement una part de nosaltres se'n

malpensa, i això ens condueix a la reflexió: realment ho necessitam? Està en crisi la literatura?

Hi ha molt bona sintonia entre Catalunya i les Balears respecte a l'Institut Ramon Llull, i pens que la

directora a les Balears, Fanny Tur, és una persona molt eficaç. Jo crec que essent l'organisme que ens representa a l'exterior s'ha d'involucrar en una cosa com aquesta. Si em demanes si la literatura està en crisi, jo et puc dir que sí. Pensa que l'Insti-

embat
LLIBRES

PEDAGOGIA
PSICOLOGIA
NARRATIVA
LOGOPÈDIA
CINEMA
TEATRE

HISTÒRIA
FILOSOFIA
TREBALL SOCIAL
SOCIOLOGIA
HISTÒRIA
DE LA CIÈNCIA

Ptge. Papa Joan XXIII | Centre Comercial Geranis | 07002 Palma. Mallorca. Espanya | T +34 971 713 350 F +34 971 213 641
info@embatllibres.com | www.embatllibres.com

Foto cedida per l'Institut Ramon Llull.

tut Cervantes fa la mateixa funció, i també l'Institut Goethe d'Alemanya. És normal que els països de parla catalana també ho vulguin fer. Tant de bo que en temps de la Generalitat de Jordi Pujol s'hagués posat en marxa això, cosa que no es va fer, o es va fer al final. A més, impulsar la literatura d'aquí a l'estranger té més coses bones; a països com Alemanya o França hi ha més tradició lectora.

I a tu, que ets traduïda a molts d'idiomes, això t'és bo, és clar. En quin punt diries que es troba la literatura?

Hi ha pocs lectors. Això ho sabem tots. Pens que s'ha d'impulsar molt més la lectura al batxillerat. No entenc com el Govern central no es plantegi incloure l'assignatura de literatura al pla d'estudis. Crec que si volem que la gent llegeixi més s'ha de

començar per aquí.

I la literatura en català?

Nosaltres som una minoria dins Europa; 8 milions de parlants no és res. Però també ho són els danesos i d'altres llengües minoritàries. Que ho tenim més complicat és un fet, però això no vol dir que la nostra literatura no hagi de tirar endavant. Jo som poc favorable a les subvencions, no les

voldria per a mi. N'hi ha d'haver per a la promoció exterior, però no per a la interna. Tu has d'escriure el millor possible per competir en el mercat, no esperar una subvenció per sobreviure.

Et fa por, de vegades, la llei del mercat?

És clar que em fa por. Tingues en compte que hem de lluitar a més amb l'enorme quantitat de lectors que ho fa només en castellà. És tot molt més difícil per als qui escrivim en català. Això, desgraciadament, és un fet.

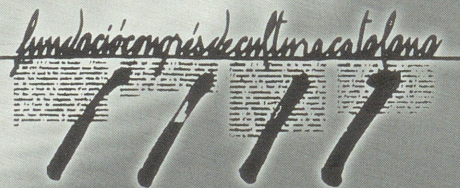
També hi ha molts de lectors que opten directament pels best-sellers...

Jo sempre dic que l'afany per llegir *best-sellers* és dolentíssim. Tu abans entraves en una llibreria i et podien recomanar Guillem Frontera; ara et recomanaran Stieg Larsson. Amb tots els respectes, està bé per passar el temps, però la

EL MIRALL amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

literatura és una altra cosa.

Què és un best-seller, un nom, una etiqueta, una pauta d'escriptura?

Són tres o quatre coses juntes. Primer, una promoció bestial; segon, una recepta que saps que funcionarà, per exemple una acció trepidant, molt de diàleg, personatges de cartró pedra, gens interès pel rigor...; i, per acabar, el que tu dius: un nom o, de vegades, una obra aïllada, com *La catedral del mar*.

Pel teu to deduesc que no t'agradaria ser l'autora de cap.

Ho dic en to pejoratiu perquè de veres pens que

la literatura és una altra cosa. No voldria veure'm encasellada aquí. És com els llibres d'autoajuda, són *best-seller*, sí, però són literatura?

Al gener vares fer una conferència titulada «Qui som i per què escric». De veres ho saps? Qui és Carme Riera?

Jo som una persona normal i corrent. Els escriptors que et diguin que no s'hi consideren és que són uns «imbècils». Jo escric perquè intentar traduir el món en paraules m'ajuda a entendre'l, en certa manera. És com si m'aclarís les relacions amb els altres. Crec que la literatura és

cercar la paraula exacta de la manera més suggeridora possible. De vegades he fet servir el símil d'una pedra contudent que ha d'anar de la mà d'una papallona, que és quasi una flor alada.

Com és el teu ritual d'escriptura: una idea, un esborrany, deixar-ho coure...?

Depèn. De vegades tenc una idea clara, però que canvia mentre escric. Per exemple, *La meitat de l'ànima* era una idea sorgida d'un moment puntual en un Sant Jordi signant llibres, i d'allà es desfila tota una història.

Tens algun conseller que durant aquest 35

anys de carrera t'hagi assessorat, s'ho llegeixi tot i de qui et refiïs?

El meu marit ha llegit bastants obres meves i, evidentment, l'escolt. A part, tenc dues o tres persones amigues que també llegeixen les obres quan estan acabades, i m'interessen molt les seves opinions i els seus criteris.

Com és la relació de Carme Riera amb els seus personatges? Pot passar que agafar simpatia per un d'ells et faci canviar la trama de cap a peus?

És el que em va passar exactament amb el personatge de la Coixa a

Metges especialistes en oftalmologia

C/ d'Anselm Turmeda, 10. Palma (Mallorca)
Tel. 971 20 15 12 - 971 29 47 44 - 971 29 54 50
Fax 971 75 52 38
A/e: iom@iom.es

Foto cedida per Institut Ramon Llull.

Dins el darrer blau. Havia de tenir un paper molt petit; amagar un personatge. En el moment en què l'escrivia estava febril, m'acabaven d'operar. Em dedicava només a això fins ben entrada la nit; al llit, pensava fins a adormir-me què escriuria l'endemà. Aquell vespre vaig sentir la Coixa que em xerrava, i al matí següent vaig escriure tot el

que em va dir al capítol. Vaig haver-me d'obligar a dir-li: «El llibre no és teu, amb dos capítols en tens prou.»

De vegades deuen ser persones properes a tu o fins i tot tu mateixa...

No, jo mateixa tampoc. Sempre hi ha una part de tu i una part d'allò que tu coneixes, veus, t'impacta, llegeixes... És

com una coctelera, on els ingredients varien.

De quin personatge estàs més orgullosa o quin penses que està més ben construït?

El més tràgic i que, d'altra banda, em va costar més mostrar és en Gabriel Valls, de *Dins el darrer blau*, perquè ha duit al desastre la seva gent i mor abandonat

amb la idea que només s'ha d'estar a l'altura de les circumstàncies.

Hi ha molta de gent que té pànic a rellegir la seva obra un cop que l'acaba. Et passa? Què fas quan tens l'obra acabada, la deixes reposar per després rellegir-la?

Sí, sempre la deix coure, no es pot fer de manera impulsiva. Ara, per exemple, he acabat una obra i estic pensant que encara no la puc donar. La té l'agent literària però no l'editor, precisament per aquest motiu.

Si poguessis triar, quin llibre t'agradaria haver escrit?

Buf! Molts! M'agradaria haver escrit *Bearn*, *L'endemà de mai*, *El Quixot*, *A la recerca del temps perdut*... Molts. Impossibles triar-ne un.

I a quin lector t'agradaria arribar? Creus que

et llegeix exactament el perfil de lector a qui tu et dirigeixes?

Jo crec que sí. Menys un pilot d'Iberia. És una anècdota que sempre

explic. Tornava d'Alemanya de recollir el Premi Nacional de Narrativa. Quan vaig pujar a l'avió i el pilot em va veure, li va dir al sobrecàrrec que em convidàs a entrar a la

cabina. Vaig acceptar i me'l vaig trobar llegint *Dins el darrer blau*. Record que li vaig dir: «No llegeixi, per favor», i em va respondre: «No es preocupi, avui els avions

«Crec que la literatura és cercar la paraula exacta i de la manera més suggerent possible»

van sols.» Quan vaig mirar a la dreta el copilot feia uns mots enreixats. Com et dic, aquest és l'únic a qui he dit «no llegeixis»; pel que fa a tots els altres, n'estic encantada. (Reim.)

[continuarà]

Amb només 0,50 cèntims pots fer que ningú passi fam a Palma

Agafa aquesta targeta a les caixes dels centres comercials d'Alcampo, el Corte Inglés i Eroski

Fundació Patronat Obrer, Fundació Deixalles, Veïns Sense Fronteres, Mallorca Sense Fam, CSI Sa Indioteria, Club Elsa, Parròquia Sant Pau, Parròquia Son Roca, As. Colombiana de Profesionales de la Salud, Associació de Colombians de Balears, Associacions de Veïns de: Son Rapinya, Son Dameto, Camp d'en Serralta, Bons Aires, Son Oliva, Son Forteza, Camp Rodó, Rafal Nou, Polígon de Llevant i Associació de veïns i veïnes del districte Platja de Palma.

ALIMENTOS EN X@RXA
0,50 cèntims / cèntimos / cents / centimes

perquè ningú passi fam a Palma
para que nadie pase hambre en Palma
so no one suffers hunger in Palma
damit niemand in Palma Hunger leidet
pour que personne ne souffre de faim à Palma

Ajuntament de Palma

BENESTAR EN X@RXA
PALMA

[miscel·lània]

JAUME LLADÓ

«Què t'hi jugues?» Una bona iniciativa en l'àmbit escolar

Televisió de Mallorca ha encetat la tercera edició del concurs *Què t'hi jugues?* Es tracta d'una iniciativa del Departament de Cultura i Patrimoni del Consell de Mallorca i Televisió de Mallorca, la primera edició del qual es va fer l'any 2008. Gràcies a la bona acollida que va tenir en l'àmbit educatiu, enguany ha tingut continuïtat. L'objectiu és contribuir a la difusió de programes concurs educatius i a l'ampliació del ventall d'ofertes d'oci i entreteniment per als escolars fent servir el català com a llengua vehicular i fomentant el coneixement cultural, geogràfic, històric i artístic

de la nostra illa. A cada edició del programa, els participants –dos equips de sis de primària de diferents centres educatius– han de demostrar unes habilitats, superar unes proves i respondre preguntes sobre ecologia i natura, educació artística, cultura de les Illes Balears, geografia i història, llengua i matemàtiques i enginy. També han de representar un fragment d'una rondalla de l'aplec d'Antoni M. Alcover. El concurs s'emet els divendres a les 18.15 hores a Televisió de Mallorca i es repeteix els

dissabtes a les 9.15 hores i els diumenges a les 15 hores. Amb aquest programa, es pretén incidir especialment en els usos lingüístics interpersonals dels joves en els espais de lleure, molt condicionats pel consum de productes d'oci, noves tecnologies i grans mitjans de comunicació majoritàriament en castellà. A més, entre els participants de cada centre hi ha alumnes nouvinguts que comencen a parlar en català i així se'ls ofereix la possibilitat de parlar aquesta llengua fora de l'àmbit escolar, per engrescar-los a continuar fent-ne ús.

La contradansa a Mallorca

S'acaba de publicar el llibre *La contradansa a Mallorca. Projecte de recerca i recuperació*. Es tracta d'un treball d'investigació de diversos autors, dirigit i coordinat per l'Escola de Música i Danses de Mallorca i editat per l'Institut d'Estudis Balearics.

En aquesta obra els autors constaten que a Mallorca, abans de la irrupció de les jotes, els boleros i els fandangos, es ballaven contradances, que foren molt populars als segles XVIII i XIX. A més de demostrar-ne l'existència, l'obra pretén recuperar aquesta forma de ball pròpia, tristament desapareguda. Com que se n'ha trobat ben poca documentació, tant gràfica com escrita o sonora, la reconstrucció s'ha de fer a partir del poc que tenim i de l'anàlisi de l'evolució de les contradances a altres indrets. A més a més, el llibre també conté un estudi ben interessant de la indumentària mallorquina en el temps de la preeminència d'aquest ball i una anàlisi del context històric i cultural en el qual es desenvoluparen.

Presentats tres estudis sobre discriminació del català en l'àmbit legislatiu

La Plataforma per la Llengua ha presentat tres informes que comparen el reconeixement legal que té el català a l'Estat espanyol amb la situació que tenen altres llengües amb un nombre similar de parlants en altres països plurilingües.

La conclusió és que la legislació de l'Estat espanyol, de manera excepcional, fa un tracte discriminatori vers el català, i que la nostra llengua és la menys protegida de la Unió Europea si la comparam amb la resta

de llengües amb un nombre similar de parlants.

En el primer informe es constata que el català és l'única llengua entre les analitzades amb un nombre similar de parlants marginada en els webs institucionals de la Casa Reial, el Govern, el Parlament espanyol, l'Exèrcit o el Tribunal Constitucional, entre d'altres. Totes les institucions analitzades, a excepció de les espanyoles, inclouen en els seus webs versions completes de com a mínim totes les

llengües pròpies que assoleixen el 5% de la població o bé que tenen més d'un milió de parlants al país.

En el segon informe es posa de manifest també el caràcter excepcional del reconeixement oficial de les llengües d'estat en el cas espanyol. Així, amb referència a la resta de països de la Unió Europea i de l'espai Schengen, no hi ha cap país amb llengües pròpies que representin més del 10% de la població o que tinguin més de 5 milions de parlants que

no siguin plenament oficials a l'estat.

Finalment, el tercer informe exposa 500 exemples de normatives, reglaments i disposicions vigents que obliguen o estableixen de manera impositiva. Així, n'hi ha 54 que obliguen a conèixer el castellà –i única-ment el castellà– com a requisit per accedir o desenvolupar feines, tasques o altres activitats; n'hi ha 189 que obliguen a etiquetar en castellà, i 115 que obliguen a fer en castellà documents de tota mena, entre d'altres.

**LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS**

—

**LLIBRES INFANTILS
I JOGUINES**

—

LLIBRES DE TEXT

—

**MÚSICA, PEL·LÍCULES
I JOCS D'ORDINADOR
EN CATALÀ**

—

**SERVEI DE LLIBRES
ESTRANGERS**

Carrer d'en Rubí, 5 - Tel. i Fax 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca) - quart_creixent@quartcreixent.cat
www.quartcreixent.cat

Arts

XISCO

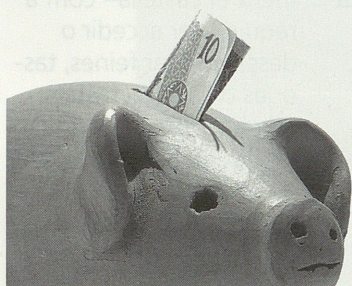
Gràfiques

carrer del baix riera, 1 - a
tel / fax: 971 47 57 54
07008 Palma de Mallorca

[racó econòmic]

Ullada a les pensions (fora dramatisme)

BIEL MATAS

El tema de les pensions. Us sona? No importa presentar-lo gaire perquè des de fa un temps sona i ressona amb un cantet que ha fet que la gent hi posàs atenció... i tensió, la qual cosa demostra que hi ha temes que sensibilitzen especialment la població de manera força viva.

El propòsit d'avui no és altre que fer una reflexió un poc *alternativa* de la que és corrent, tant la governamental com la que segueix l'escola liberal conservadora, que sembla que arriba a donar per fet una situació que altres sectors o pensadors qüestionen. Aquí van aquestes consideracions poc convencionals:

- Un informe de la Comissió Europea indica que la despesa pública en pensions augmentarà molt més a Espanya que a la UE. El 2007, fou el 8,4% del PIB, i el 2060, serà d'un 15,1%, i això ens fa pensar que hi haurà menys recursos públics per a altres serveis i transferències. Pareix raonable, però segons el professor Navarro hi ha un error. Conside-

rant 100 el PIB actual, el 2060 el PIB serà 225 d'acord amb l'increment del Banc d'Espanya (1,5% anual); així, els recursos disponibles per gastar en altres activitats que no siguin pensions públiques el 2007 són de 91,6 (100-8,4). El 2060, el 15% del PIB de 225 serà 33, i en quedaria per satisfer altres despeses (no pensions) 192 (225-33), quantitat més del doble que la del 2007. Segons aquest argument, el 2060 hi haurà més recursos per pagar pensions i per a tota la resta. Fa 50 anys les pensions representaven un 3% i avui, amb un 8%, no vol dir que hi hagi menys recursos per als no pensionistes que el 1960.

- No considerar un augment de la població que treballa com a solució és una altra visió curta: si la taxa de participació de la dona al mercat de treball s'incrementàs, parlariem de fins a tres milions de nous cotitzants pagant impostos i seguretat social. Això comportaria inversió en escoles d'infants i serveis domèstics que contribuirien a la integració de la dona al mercat laboral.

- L'error més gran del comissari europeu d'Afers Econòmics, Joaquín Almunia, del Banc d'Espanya i del Partit Popular Europeu és que pensin que el sistema de pensions es pot col·lapsar per falta de cotitzacions socials,

quan aquest sistema és un dels programes públics més populars de qualsevol país. Si el 2060 les cotitzacions socials no fossin suficients, l'Estat podria finançar-les directament amb impostos. Les pensions no necessàriament s'han de pagar amb les cotitzacions. Així, la viabilitat o no és una qüestió política, no econòmica.

- Augurar una crisi a les pensions perquè viurem més és un mal enfocament. Hi haurà molta gent gran i pocs joves! La qüestió és fixar-se més en la població activa i no en el nombre de jubilats. Tenim 4 milions d'aturats! El problema està en el mercat de treball i no en les pensions.

- L'altre mite poderós consisteix a afirmar que el pressupost per a les pensions ha d'estar equilibrat. Per ventura estan equilibrats el de l'Exèrcit, el d'Educació o el de la Casa Reial? Totes les partides socials són deficitàries... a efectes comptables.

Són simples sensacions i visions al voltant d'un tema que dona per a molt. Com sol passar, si un sap sortir dels camins habituals, sorgeixen passejades pel pensament econòmic i social sempre agraïdes i aprofitables.

Queda per a una altra ocasió el paper dels plans de pensions privats, sempre patrocinats pel capital financer, que és qui encarrega els informes dramàtics.

[el semàfor]

VERMELL

A l'equip de govern de l'Ajuntament d'Inca, per votar en contra de la unitat de la llengua catalana. Es tracta d'un fet molt preocupant que demostra la deriva del PP en qüestions lingüístiques. Que un consistori com el d'Inca, sensible de sempre a la nostra llengua, hagi adoptat aquesta postura, és una molt mala notícia per als drets lingüístics dels ciutadans.

GROC

A la Universitat de les Illes Balears, per no voler demanar als seus professors el certificat C de català, que han d'acreditar els docents de la resta de nivells de nivells educatius. És lamentable que una institució sensible de sempre a l'ús de la nostra llengua com és la UIB no prengui una mesura que assegurarà els drets dels alumnes catalanoparlants. Això no lleva que l'entitat faci en el seu dia a dia un esforç important a favor de la normalització del català.

VERD

A la Generalitat de Catalunya i a les institucions públiques i entitats culturals de la Catalunya Nord, per haver aconseguit l'arribada dels canals de Televisió de Catalunya en aquest territori. Finalment els esforços fets per la societat civil han donat fruits. El resultat ha estat, com a les Balears, l'augment de l'oferta de canals en català. Estaria bé que el Govern de les Illes Balears fes el mateix esforç per garantir-hi l'arribada d'IB3, del seu segon canal (quan es materialitzi) i de Televisió de Mallorca.

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

L'Oficina dels Drets Lingüístics és un mecanisme de defensa contra les agressions lingüístiques pel fet d'expressar-se en català. Si heu patit alguna agressió o discriminació per raons de llengua, podeu fer-ho arribar a l'Oficina pels mitjans següents:

Correu electrònic: drets@ocb.cat

Correu postal: Oficina dels Drets Lingüístics

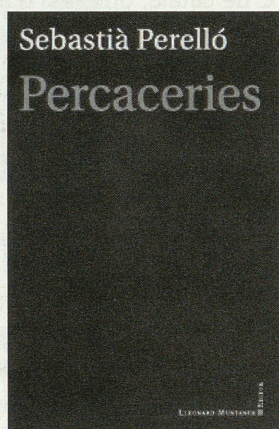
C. del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos

07003 Palma

Telèfon: 971 723 299

«Percaceries»: joia verbal que no s'acaba mai

BIEL MESQUIDA

Rellegesc *Percaceries* (Lleonard Muntaner Editor), de Sebastià Perelló. Faig notes de lector. Desvarieig, m'enfil, m'embull, trobo el fil i no ho és, desfaig, m'enca-ramellar, adreç i endreç, em desdic, em faig preguntes, compt, em faig creus, descobresc, call, m'encenc, desbarr, desmor, desvisc, m'enfony, m'estavell, caic, perd l'eima i la recobr en un no-res, viol i dol, sobrevol, em refaig, em faig, em perfaig, medit, ric, me'n ric, em desesper, som feliç amb dos alens, recobr, reinvent, retur, em pos a la page, dins la page, per la page, redol per la page, m'aixec, cucavel, m'obsession, acaron la pols que queda dels mots, m'envitricoll, escolt d'enfora, m'hi fic per on puc

o per on despuc, repetesc el mateix so fins que la música callada ix amb la poca cosor de l'alè d'un moridor somrient, un moridor feliç. Escriure és alenar.

Perelló arrana la sensualitat del verb, rebutja els mots que el posen calent, s'endinsa en els territoris en què l'animal dorm el somnis.

Un catàleg d'alens –tan volàtils– retuts returs, vaporosos, llargs, refractaris, xiuxiuejats, espessos de tan minsos, deprimcomptats, desfets, alens percaçats amb l'extrema cura d'una llengua que glapeix l'instant en el moment de les més alta desaparició. En qualsevulla.

Totes aquestes cerimònies de lector personal i intransferible, únic en el món i sobirà, les vaig fer des del

t e n d è n c i e s
[llibres]

principi amb *Percaceries* de Sebastià Perelló. I ara em costa un feiner trobar els meus mots que diguin l'efecte que m'han produït els seus. Un efecte euforitzant quan em trob dins uns ritmes tan d'ara mateix i, alhora, tan prims –laminats– a voler i, alhora, amb ressons classiquers i, alhora, tan sense parió, i, alhora, d'una agonia feliç, d'una epifania de les voreres de la mitosi. Aquí, a *Percaceries* no hi ha vers lliure. El vers lliure és una col·lonada. Els vers, o la frase, o la lletra sempre està amarrat al norai de la tradició o a la pulsio de la respiració o a aquesta reacció bioquímica que em fa viure: la vida. No n'hi ha més de fetes. I Sebastià Perelló ho té ben clar de sempre. Charles Olson, pare de poetes i del *Projective verse*, pregau per nosaltres.

Els ulls es tornen mans, la boca esdevé mirada, el cervell es fa bardissa, el cos pol·len de fosca. No m'atur de nedar per davall l'aigua constel·lada de dosis homeopàtiques de sentirs d'una ranera feliç. Avanç en una reptació subterrània pels caus de les mosteles i de les arestes. Poesia sensitiva que es replega amb el mínim contacte violent. El cos del poeta embrancat, ennerviat en la fabricació de passes que no duen enlloc per una llengua de rovell i de floridura. Un art de desfer sense aturall per poder fer com qui diu. Un feiner de percepció, de cacera apassionada i tranquil·la alhora per atrapar les capgirades mínimes amb el pols que no tremola. I per què no? La poesia com a consolació, com a consolador d'un lector que la sap fer entrar i sortir falaguera per la ferida incurable i la llepa i se la fica i la treu de bell nou, en un *perpetuum mobile*. Un efecte exploratiu d'unes cavorques verbals en què els pensaments són matèria novella que la lletra difracta i comprimeix, simultàniament. Un efecte fragilitzador perquè em travessen les sagetes del vers i em deixen cruiat de tremolors sense

moviment com si l'epicentre del sisme fos un oasi d'immobilitat a milers d'anys llum per segon. Un efecte irradiador de longituds d'ona verberes que em desperten sensacions estotjades, que no tenc, o empremtes perdudes que no han existit, o records desconeguts d'un futur impossible. Un efecte calfredador quan em fic entre les juntes dels versos i descobresc perspectives preparades amb concisió extrema per una mà sàvia que no t'ho dona tot fet, tot rosegat, tot a punt de pastora mia, tot clar i català. Cal una feina ben activa i atractiva –i esforçada– de lector fervent per poder escodrinyar paisatges verbals com un tel de ceba, aires de ressons que no fan eco,

confetis en xarxa per on vessa el sentit, escorrentims que s'amaguen al primer cop d'ull. Vaig haver de trobar la velocitat justa per poder descobrir els punts en què la plana s'obre a una altra plana, en què una idea infanta una altra idea, en què una aigua brolla en el lloc de la set.

Per què voler desentranyar el sentit, esbudellar-lo, esquarterar-lo, fer-lo cosa. Escodrinya'l com un solc d'aire que fuig, com un deixant de maror que s'entortolliga amb nores, deixa la mirada just devora les paraules. Això et permetrà la compareixença esquiva, la que no s'entrega al primer que passa. Aquesta poesia és àlbum de coneixements sens treva i sens trava, sense aturall.

Alguna de les claus per obrir panys i paranys. Perelló jasseja els mots de la tribu. Aquests mots que ja són ombres refractades, fractals menjats per les tempestes de la història i de la seva història. Això crea meteors de saviesa ínfims i saludables, exactes, l'evasió de l'artifici si cau no cau en l'artefacte, la forma en creixença que treu ulls invists arreu que opaquen la deixalla de fons, que tiben les connexions del sabor, que converteixen, sobretot, el llibre, *Percaceries*, en una invitació a la dansa. Ballau, ballau, maleïts! El darrer party acaba de començar!

Versos vius com una centella que ens mostra la seva claror dins la nit del tinter, instant efímer de tan etern, i després ens deixa dins una fosca d'altíssima qualitat de màscara on pots començar a veure-hi coses que no havies cregut que sabies. Una veu que es mol sempre seguit davant els meus ulls es-

glaiats que cada cop que llegeixen hi troben un clivell nou de trinca per poder entrar en el país en què la pols pinta l'absència de les coses que no són al seu lloc de sempre, territori humil i cada dia tan inèdit que xifra una existència o un buf, tant se val, per les operacions miniaturitzades dels mots que tot temps bateguen amb electricitats fetes amb bona lletra menuda que et toquen el viu, i et produeixen allò que el mestre Nabokov definia com una enrampada al clatell.

Anau alerta llegidors de *Percaceries*! Quan passis la vista per aquesta mètrica precària feta a consciència i amb una tecné d'alenador de profunditats, t'arrisques a perdre el sentit, a perdre els sentits, a aprendre el perquè. Versos que desparalitzen la carn de l'esperit, que la fan anar lleugera i sobrevolant tota una plagueta personal amb paraules tan memorables com ben escasses, arranades

fins el voraviu de les significacions: òptiques col·locades amb exactesa montaignesca, que et fan comprendre algunes coses inútils de la vida, de tan inútils potser essencials. En una entrevista barcelonina, que vaig fer fa molts d'anys a Juan Goytisolo, em va amollar una frase de Jean Genet que m'ha acompanyat des de llavors: la dificultat és la cortesia de l'autor cap al lector. Sebastià Perelló practica a *Percaceries* aquesta cortesia finíssima. Ens deixa un bon jornal als lectors de bon de veres. Un bon consell: si ets un lector Betsellerià & Sons (no ho crec si em llegeixes) no agafis *Percaceries*. No podries glapir algú que cavi-la en les esgarrapades de les nafres, dels miratges i dels mots. Potser només entendries que allò és llenguatge concentrat i molt bo. Com una caps de Starlux de poesia que tu no tens saliva per assaborir. Llegir *Percaceries* fa tornar guapos!

Mallorca recupera la veu
la veu de **Mallorca**

laveudemallorca.cat

25
anys de
biblioteques
municipals
creixem junts

Ajuntament de Palma

Arenal

Pça. Gaspar Rul·lan, 5 · 07600 Palma
Tel. 971 492 866
bibarenal@a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Casal Soler

Passeig del Born, 27 · 07012 Palma
Tel. 971 722 092
■ De dilluns a divendres de les 8.30 a les 14.30 h
Dimecres també de les 17 a les 20 h
Especialitzada en art

Coll d'en Rabassa

Albuera, 1 · 07007 Palma
Tel. 971 490 354
bibcoll@a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dimarts i dijous també de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Cort

Pça. de Cort, 1 · 7001 Palma
Tel. 971 225 962
bibcort@a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 8,30 a les 20,30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Establiments

Carretera Esporles, 74 · 07010 Palma
Tel. 971 765 192
biblioestabliments@telefonica.net
■ De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dimecres de les 9 a les 14 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Gènova

Barranc, 22 · 07015 Palma
Tel. 971 405 481
bibgenova@a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Indioteria

Gremi Tintorers, 2 · 07009 Palma
Tel. 971 207 505
bibsaindioteria@a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Josep M. Llompart

Emperadriu Eugènia, 6 (S'Escorxador) · 07010 Palma
Tel. 971 753 942
bibjmllompart@a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h i de les 16 a les 20 h

Molinar

Xadó, 3b · 07006 Palma
Tel. 971 247 649
bibmolinar@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Olivar

Plaça de l'Olivar, edifici Mercat de l'Olivar, 1ª planta
· 07002 Palma
Tel. 971 726 580
bibolivar@a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 8 a les 14 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Polígon de Llevant

Ciutat de Querétaro, 3 · 07007 Palma
Tel. 971 242 155
bibpoligonllevant@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Rafal Vell

Joan Estelrich Artigues, 50 · 07008 Palma
Tel. 971 474 414
bibratallvell@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Ramon Llull

Institut Balear, s/n · 07012 Palma
Tel. 971 299 260
bibramonllull@sf.a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 8,30 a les 20,30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Sant Jordi

Pau Bouvy, 31 · 07199 Palma
Tel. 971 742 036
bibsantjordi@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Santa Catalina

Fàbrica, 34 · 07013 Palma
Tel. 971 286 069
bibstacatalina@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Cladera

Cala Mitjana, 41 · 07009 Palma
Tel. 971 470 839
bibsoncladera@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h
Dissabte de les 9.45 a les 13 h

Son Ferriol

St. Joan de la Creu, 43 · 07198 Palma
Tel. 971 429 856
bibsonferriol@sf.a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dilluns i dimecres també de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Son Forteza

Sant Isidre Llaureador, 25 · 07005 Palma
Tel. 971 243 983
bibsonforteza@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Gotleu

Josep Garcias 2b · 07008 Palma
Tel. 971 273 507
bibsongotleu@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Rapinya

Catalina March, 4 A · 07013 Palma
Tel. 971 792 337
bibsonrapinya@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Sardina

Camí Passatemps, 123 · 07120 Palma
bibsonsardina@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h
Dissabte de les 9.45 a les 13 h

Son Ximelis

Cap Enderroc, 14 · 07011 Palma
Tel. 971 791 233
bibsonximelis@sf.a-palma.es
■ De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dimarts i dijous de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Terreno

Dos de Maig, 1 · 07015 Palma
Tel. 971 737 709
bibelterreno@sf.a-palma.es
■ Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

t'acostam la cultura
Regidoria de Cultura, Patrimoni
i Política Lingüística

Maria Carbonero: De mirades i rostres

TEXT: JOSEP MARIA ALAMINOS

S/t, 1990. Oli/tela. 55 x 46 cm.

Comissariada per Fernando Francés, el Museu Es Baluard de Palma presenta la primera exposició individual a les Illes de Juan Uslé. Es tracta d'un conjunt de vint-i-una pintures seleccionades entre les diferents etapes creatives de l'artista i pertanyents a la família «Rizomas». La sala 3 de la planta zero del museu, formada per tres espais contigus, serveix per confrontar aquestes obres, fetes entre els anys 1993 i 2009, i observar-ne les proximitats i les distàncies, els diàlegs i els silencis que s'han produït en l'evolució de la seva pintura.

Juan Uslé (Santander, 1954) s'ha convertit, avalat per una trajectòria artística de prop de quaranta anys, en punt de referència de l'abstracció contemporània. L'any 2002 rebé el Premi Nacional d'Arts

tendències

[art]

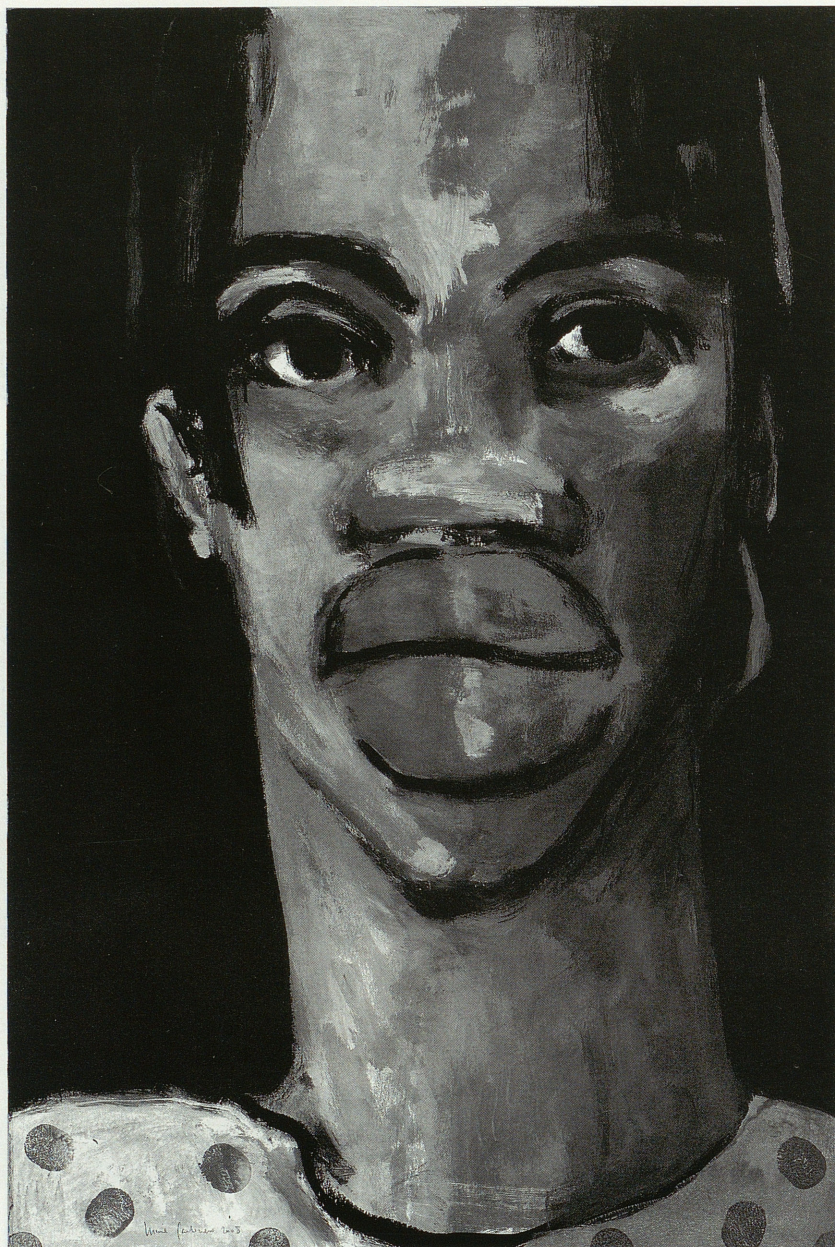

L'Havana IX, 2000. Oli/tela.
27 x 35 cm.

S/t, 2008. Vinllic/paper. 102 x 152 cm.

Plàstiques, i la seva obra es troba en importants col·leccions públiques i privades d'Espanya, Estats Units, França, Regne Unit, Alemanya, Bèlgica, Irlanda, Àustria, Portugal o Japó. Uslé ha exposat en importants museus i galeries nacionals i internacionals, com el MACBA de Barcelona, l'IVAM de València, el Museu Serralves de Porto (Portugal), el Museo Nacional Centre d'Art Reina Sofia de Madrid, la Fundación Marcelino Botín de Santander, l'SMAK (Stedelijk Museum voor Actuale Kunst) de Gant (Bèlgica), l'IMMA (Irish Museum of Modern Art) de Dublín, el Centre d'Art Contemporani de Màlaga o el Museu de Belles Arts de Santander.

S/t, 2008. Vinilic/paper. 100 x 70 cm.

Línia, color i sonoritat

La primera conclusió que extraïem, quan contemplam les obres de Juan Uslé, és el seu interès per la puresa. Certament, Uslé se centra en la pintura pura, en l'exploració de les possibilitats que aporten la pinzellada, el traç, el color, la línia i el pla, per conformar un univers de ritmes compositius abstractes, però lligats subtilment a elements naturals, com les arrels dels

arbres i de les plantes. D'aquestes arrels neix el tronc narratiu de la seva pintura, on cap la investigació i el joc, la racionalitat i la imaginació, la realitat i el somni. Els nusos i els rizomes, que fan referència precisament als gests intricats, així com al creixement indefinit dels brots que en botànica són coneguts com rizomes, són pintures de colors vibrants i de grans contrastes entre les geometries i els gests.

Uslé representa magistralment,

amb registres gairebé sonors, fragments de la realitat sensible, externa, però també aspectes relacionats amb la memòria i el món dels sentiments que nien en ell mateix. En la seva pintura hi trobam el caos i l'encreuament de les imatges quotidianes, el batec accelerat de la seva vida a Nova York, on des del 1987 resideix bona part de l'any, però també la serenitat del transcórrer de la natura a Saro, Cantàbria, on també té estudi.

Etiòpia III, 1995. Oli/tela.
200 x 160 cm.
Col·lecció particular.

Franges rítmiques de colors poblen les seves teles, on resten reflectides les inquietuds de l'artista en estrats, que conformen les superposicions cadencioses pròpies de la seva obra. I és que Juan Uslé, des d'un inconformisme declarat, cerca en la pintura els gests, els contrastos de formes i de colors que encara el poden sorprendre després de gairebé quaranta anys d'exercici pictòric.

En el catàleg de l'exposició, Fernando Francés escriu: «Tots els elements que configuren cada una de les seves pintures, cada signe, cada aparent i insignificant pinzellada, cada tret, cada color... tenen una funció determinada; fan part d'una partitura escrita amb una visió global, amb un coneixement quasi absolut del tot. Sens dubte és veritat que el camí, que el procés, completa i aporta determinats

cognoms a l'estructura del quadre, però a diferència d'altres artistes, de la majoria, l'estructura mental de l'artista dibuixa en la seva ment un esquema de bàsics que després ha de vetar o validar la mirada. I aquest procés, més mental que arbitrari, fa que l'obra d'Uslé sigui tan especial, tan misteriosa i tan diferent de la de la resta dels abstractes. Per ventura, i en bona part, perquè haurem de començar a pensar si vertaderament pot ser qualificada d'abstracta, o si, contràriament, es tracta [...] d'una recerca permanent de l'elementalitat, de la mínima expressió d'una realitat i, per tant, s'ha de plantejar la teoria que la seva pintura, realment, sempre té un origen figuratiu, encara que tamisat per un procés deconstructiu que provoca una involució en l'estructura de la reali-

tat i que la fa tendir vers una abstracció no assolida del tot, però tampoc aliena a una trajectòria intel·lectual.»

En la pintura d'Uslé s'hi palpa la importància que per al pintor té el seu entorn, la seva vida, el seu hàbitat privat, el seu microcosmos, l'empremta de la seva família, les seves experiències vitals i els elements senzills i quotidians, que són el fonament d'una filosofia de vida complexament senzilla, d'una manera d'entendre el món, que l'artista transfereix des del pensament i el sentiment fins al llenç, i que fa que ens endinsem en un món d'infinities sonoritats espirituals.

Juan Uslé. Nudos y Rizomas

Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma
Fins al 2 de maig de 2010

Dins el darrer blau, de Carme Riera. Itinerari literari i històric

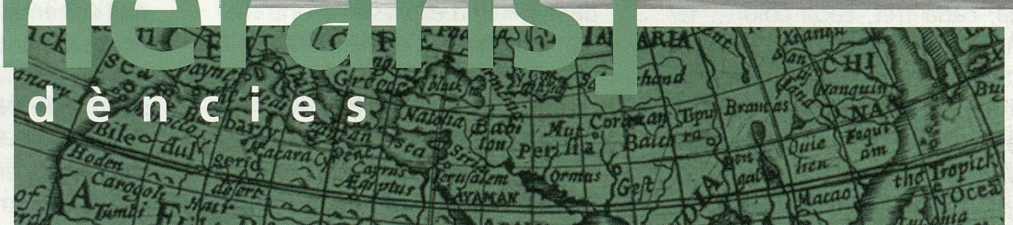
TEXT I FOTOS: GASPAR VALERO

Plaça major.

[itineraris]

tendències

Aquest itinerari respon a una de les activitats fetes amb motiu del nomenament de Carme Riera com a escriptora de l'any. L'any 1994, Carme Riera publicà la novel·la *Dins el darrer blau*. L'argument té com a base uns fets històrics esdevinguts a Mallorca entre els anys 1688 i 1691. El 7 de març de 1688, un grup de descendents de jueus conversos que judaïtzaven d'amagat sota la direcció espiritual de Rafael Valls [al llibre, Gabriel Valls] feia temps que esperaven l'ocasió de fugir de Mallorca i dels perills de la cruel Inquisició. A la fi, les negociacions entre els xuetes que volien deixar l'illa sense permís i una nau anglesa que havia arribat al port de la ciutat de Mallorca, havien fructificat. Els confabulats, més de vint, sortiren de les seves cases i pujaren al vaixell anglès en secret. Però l'embarcació no pogué salpar pel temporal que es desfermà. Hagueren de davallar del vaixell i, a terra, els esperaven els agutzils reials i els feren presos. Els interrogatoris duraren tres anys; durant aquest temps els detinguts

Carrer de
l'Argenteria.

romangueren a les presons de la Inquisició, on alguns trobaren la mort. Les sentències s'executaren al llarg dels quatre actes de fe de l'any 1691.

Començam a la **plaça de Santa Eulàlia**, car els voltants de l'església parroquial que dona nom a la plaça apareixen ja a l'inici de la novel·la: «Al barri hi ha casals no-

bles, dos convents, un parell d'horts. Més enllà, només a cent canes, l'església de Santa Eulàlia. Peres no sap per on prendre...» (p. 35). El temple acull les vacil·lacions

religioses de Rafel Cortès Costura, que acusa els seus veïns: «Els dits de cera prima persignaven l'aire ple d'encens just en el moment en què l'orgue atacava les primeres notes del Te Deum i l'església plena de gom en gom s'omplia de les veus del cor... a estones es distreia, assegurant-se que ell estava en el recte camí de la salvació, no com els seus parents del carrer que perseveraven en secret en la llei de Moisès» (p. 38).

Costura, quan delata els seus al pare Ferrando, passa pel **carrer del Call** i pels voltants de Monti-sion; aquest àmbit urbà, quan desperta el dia, se'ns presenta d'aquesta manera: «Els carrers de Ciutat, que, en aquella hora, els dies feiners eren plens de gent, ja que amb l'arribada del bon temps els sellers, boneters, sastres, cordellers i d'altres artesans sortien dels obradors foscos per treballar davant dels portals estaven buits. Ni tan sols els captaires que dormien al ras havien matinat per esperar els fidels, camí de les esglésies (...) Costura, immersa en aquestes cabòries, somnolent encara, caminava sense presses cap a Monti-sion, sense reparar en els pocs vianants que es creuaven amb ell. En el silenci dels carrers adormits, només les campanes de les esglésies havien començat a propagar l'alegria del dia amb l'estrèpit dels seus bronzos» (p. 63).

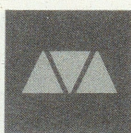
L'església de Monti-sion, antiga sinagoga, era el centre del call major medieval, anterior, per tant, al tema de la novel·la. A l'edat mitjana, el barri on vivien agrupats els jueus s'anomenava *call*. Formaven una comunitat pròpia, diferenciada de la resta de la ciutat. A l'època musulmana, el call es trobava vora l'Almudaina, a l'actual carrer del Palau Reial. L'any 1299 es traslladà a l'indret situat entre el Temple, Sant Francesc i la Calatrava. El call formava un recinte tancat envoltat de mur. La porta principal, el portal major del call, es localitzava a la confluència dels carrers Monti-sion, Sol, Santa Clara i Call. De l'any 1339, tenim una llista amb 259 caps de família del call, que podria suposar un total de poc més de mil persones. El call major no s'arribà a recuperar del tot de les destrosses de l'assalt de l'any 1391. La conversió massiva de 1435 acabà formalment amb el judaisme; es produí arran de les acusacions fetes contra quatre jueus, un dels quals era rabí de la comunitat. Se'ls inculpa d'haver personificat la passió de Crist amb un esclau moro. Els acusats foren condemnats a mort. Però, davant la petició de conversió al cristianisme dels reus i de tots els membres del call, les autoritats els perdonaren. Uns dos-cents jueus es convertiren i la sinagoga es tancà.

El call major fou abandonat progressivament pels conversos en benefici del call menor, situat als voltants dels carrers de l'Argenteria, de Jaume II (antigament anomenat del Segell o dels Bastaixos) i de Sant Bartomeu.

Al segle XVII, l'antiga fe jueva, provinent dels avantpassats que vivien al call major, encara té el calliu encès: la mare de Pere Onofre Aguiló era «convençuda de la infinita Misericòrdia de Jahvé, el qual havia servit humilment en la mesura de les seves possibilitats, intentant transmetre als seus fills el secret, que de generació en generació, des que els obligaren, en un baptisme fingit, a haver de dissimular, transmetien les dones als seus fills just en el moment en què despertaven del son en què com infants adormits havien estat. En complia tretze Pere Onofre el dia que sa mare, en donar-li els molts d'anys, li digué que tenia un present per a ell, una joia que des de la seva naixença li havia destinat... Pere Onofre tenia encara els ulls plens de l'estrella de David d'or, que sa mare li donà besant-lo al front» (p. 147).

Els dilluns horabaixa, a **Monti-sion**, tenia lloc una tertúlia que escenificava la rivalitat entre els jesuïtes pare Ferrando i pare Amengual. Aquest, que escrivia biografies de venerables mallorqui-

GRUP AVA

Viajes

Martel

BAL. 029 M/D

VIATGES ESTIU 2010
ESPECIAL MAIG I JUNY

JAMAICA

Gran Bahia Principe 7 vespres
923,00 EUROS

PLAYA BAVARO

Gran Bahia Principe 7 vespres
875,00 EUROS

Preus amb vols des de Madrid
Més informació

Oms, 50 · 07003 · Palma (Mallorca) · Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · A/e: ventas@viajesmartel.com

nes, a la fi escriví sobre els actes de fe de la Inquisició (és, per tant, el personatge literari que representa el pare Francesc Garau, autor de *La fe triunfante*): «—Idò ara li serà fàcil, pare Amengual—digué el jutge de béns, interrompent-lo—. Escrigui sobre ses causes de fe... Haurà d'esperar es veredictes... Si no hi ha foguera, sà seva obra perdrà interès» (p. 242).

Continuam cap al **carrer d'en Morei**, on podem situar —sempre respectant la creativitat literària— els casals de can Descós (can Olesa) i la Posada de s'Estornell (Posada de s'Estorell). L'enigmàtica i curríssima Blanca Maria Pires hi visqué, ajudant els xuetes, fins que el capità Harts la posà en perill i partí cap a la ciutat lliure de Liorna (Livorno, a Itàlia). El mariner João Peres viu les primeres aventures del llibre en aquests indrets: «—Quan en passar per davant els murs del jardí que fa paret mitgera amb la posada anomenada de s'Estornell vaig sentir una remor com de passes... No fóra estrany que, havent-me vist sortir de can Descós, no m'haguessin pegat darrera, per fer-me salvatges els doblers que pogués dur damunt... —Així com vaig poder, vaig anar a refugiar-me als estudis de can Descós on en Fortesa em donà aixopluc... El casal té una ampla volada, li ha dit Harts, i un escut d'armes sobre el portal: un lleó sobre camp de plata. Trucarà amb la baula i es donarà a conèixer com a amic del capità. Els cops ressonen. Per una finestra una dona treu el cap» (p. 35).

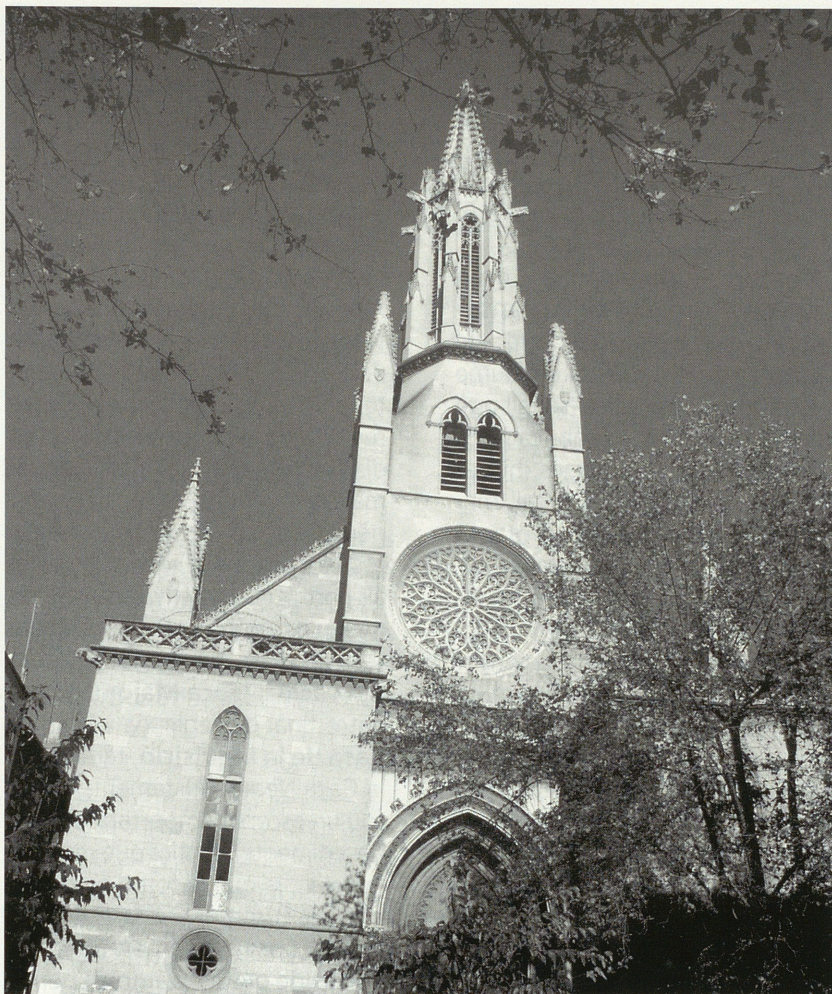
Voltam pel carrer de Sant Pere Nolasac i pel del Palau i arribam al **mirador de la Seu**. La vista cap a la badia ens permet situar un dels capítols més important de la novel·la —ahora que esdeveniment històric—, la partida del grup de criptojudaitzants vers el vaixell de Portopí: «No han sortit junts. Ho han fet en petits grups, alguns amb la família, d'altres tots sols. Cap d'ells no crida l'atenció. Saluden els co-

Carrer del Vent.

neguts. S'inclinen amb una bona capada davant els senyors de categoria i fins i tot besen l'ametista puríssima del bisbe en topar-se'l casualment devers la Portella, quan torna a Palau... Els homes en arribar a l'Hort del Rei els passen davant. Es reuneixen i formen un grup compacte. Precedeixen els seus en travessar la porta del Mar, albiren quins llocs seran millors per descan-

sar una estona, quina gent trobaran per la Riba... Van carregats. Duen tot quant tenen dins les bosses ripuntades al cos de les camises, ben estretes amb els guardapits... Neguitosos, esgarden cap a Portopí el vaixell anglès, un xabec fosc amb el casc pintat de verd i negre... La ciutat hostil que els rebutja i els foragita però que tanmateix és la seva» (p.180).

Santa Eulàlia.

Davant el **portal major de la Seu** recordam el tedèum oficial pel bisbe amb motiu del fracàs de la fugida col·lectiva; en el sermó, el

prelat no perd ocasió per condemnar les trifulgues sexuals del virrei: «la Seu acabà per omplir-se de gom a gom. Tots els llums havien estat

encesos i la cera crepitava de tant en tant, unint-se al xiuxiueig de la multitud que esperava l'arribada de les autoritats... ningú es volia perdre el sermó del bisbe, que, ben segur, faria referència als fugitius... El vent, instrument de Déu, salvà els fugitius d'una mort segura en alta mar i retornant-los a terra els donà la possibilitat d'anar al cel... altres germans nostres que tenien interessos pecaminosos en el xabec que mai no els hagueren permès guanyar la vida eterna» (p. 264, 271).

El **palau de l'Almudaina**, residència del virrei, apareix en algunes ocasions a la novel·la: «El cavaller Sebastià Palou acompanyà el canonge fins a Palau... Després accelerà el pas cap a l'Almudaina... En arribar demanà primer per la seva tia, que, com cada horabai-xa, feia tertúlia amb les senyores més nobles de Ciutat... La sala en la qual l'excel·lentíssima senyora rebia els seus convidats tenia el sostre teginat, i les parets blanquinades estaven folrades de quadres... Un Zeus tonant tenia les faccions del Virrei...» (p. 122-124). Un espai de l'antic Castell Reial que també s'esmenta és la torre de l'Àngel, que servia de presó reial, on estigué el capità Willis, patró del vaixell dels xuetes; així ho conta el capità quan tornà a Liorna: «Blanca Maria Pires havia demanat a Willis que al-

www.esrefugi.es

ESQUI SNOW	ESCALADA	BARRANCES ESPELEO	VIATGES	MONTEANYA TREKKING	CAMPING	ORIENTACIÓ	CURSOS

DES DE 1976

ES REFUGI

ESPORTS D'AVENTURA

Via Sindicat, 21, Pati. 07002. Palma de Mallorca, Illes Balears. T 971 71 67 31. A/e refugi@base.net

tra vegada contés fil per randa tot quant havia succeït... uns homes armats se'ls acostaven fent-los senyes perquè es rendissin i no intentassin defensar-se... L'acusaren d'haver acollit a bord els fugitius... Passà cinc dies en estreta presó, fosca i gelada, de l'anomenada torre de l'Àngel... hagué de sofrir un munt d'interrogatoris per part de la gent del Virrei, gràcies a la intervenció del qual no fou duit a la Casa Negra» (p. 288).

El **convent de Sant Domingo** apareix com a escenari de l'acte de fe de la Inquisició que condemnà els imputats en l'intent de fugida; era una estació important de la processó que, «sortint de la Casa Fosca, arribarà fins al convent de Sant Domènec... Només els nobles tenen dret a presenciar la cerimònia... Al temple ja quasi tot és a punt... Un esbart d'aprenents entra per la porta principal amb cobricel de damasc vermell, nou de trinca, que fa exclamar d'admiració les mestresses que s'ho miren» (p. 417-418). Des d'aquí podem evocar el lloc d'execució, el Fogó dels Jueus, al bosc de Bellver (actual plaça de Gomila): «El camí que de la porta de Portopí condueix cap a ciutat és abarrotat de carros... La processó ha sortit. Davant, portant ciris, caminen tots els ordes religiosos... Darre-

re, els reus amb les mitres i els santbenets de color groc... Els botxins són a punt... Valls no veu ningú... El virrei encén amb la tea el foc purificador... El foraster... el que més desitja és marxar... molt enfora, dins el darrer blau» (p. 423, 427).

Tornam enrer cap a Cort i arribam al **carrer de l'Argenteria**. Al cantó amb el carrer de Colom i a prop del carrer de Jaume II (carrer del Segell, pel segell que posaven a les robes fabricades a Mallorca) i de les Monges, hi podem situar el centre del call menor, on vivien els nostres protagonistes. És, per tant, una localització molt important per a la novel·la. S'esmenta ja al principi del llibre, quan una criada de la senyora Blanca Maria Piris diu al mariner João Peres: «És n'Aina Cap de Trons. Viu en el carrer d'es Segell. El teniu a cinquanta passes, just darrere l'església. Ca seva fa cap de cantó amb s'Argenteria, a mà dreta, a sa darrera casa. ... El campanar de Santa Eulàlia es perfila en un cel encara blanquinós com si la llum mandrosa s'hagués atorbat més del previst aquest matí. En tombar cap al carrer del Segell, tornen a parèixer a terra taques fosques» (p. 35-36). També és l'escenari principal de la captura dels fugitius, assetjats pels agutzils reials: «De sobte senten

remor de passes i en tombar el cantó de Santa Eulàlia es topen amb el primer grup de desembarcats... –*Venim d'un xabec*, exclama Miquelet, el fill de Quitèria Pomar. *Ara ho entenc*, diu Ripoll, *ara ho comprenc tot*... L'Agutzil major en persona arriba, acompanyat d'una partida. *Que ningú no fugi*, els diu, *o tindrà pena de la vida*» (p. 201). Les cases del carrer del Segell –i tots els béns que contenen– seran confiscades: El carrer «és ple de llum com si fos un dia de festa gran i el Virrei hagués manat encendre festers i alimares pertot arreu... Els qui clavetegen fustes i llistons a cops de martell als portals dels assenyalats com una marca d'oprobri. Tots els seus béns són des d'ara confiscats» (p. 212).

A l'actual **plaça Major** s'aixecà, entre final de segle XVI i 1823, la **Casa de la Inquisició**, també dita la Casa Negra. Tristament, també fou un escenari important dels esdeveniments històrics que recrea la novel·la, ja que hi foren empresonats els fugitius: «A la Casa Negra, la Casa Fosca han obert les portes de pinte en ample i penjat arreu llums d'encruia. El vent d'una bufada ha apagat un parell de flames que, de seguida, el porter ha tornat a encendre. La llum taca les bigues de llenyam vermell que aguanten el sostre altíssim i clapeja alguns

ELS NOSTRES POBLES

suplement
d'EL MIRALL

amb el suport de:

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria de Presidència
Direcció General de Comunicació

rostres de sants que badoquen des de la fosca dels quadres. Un parell de familiars del Sant Ofici han sortit a rebre aquella tropa que en Ripoll, tot ufanós, encapçala... Fan passar tothom cap a l'esquerra, i travessar dues cambres mal il·luminades. En una tercera, on hi ha cadires envoltant les parets i una taula escriptori, els manen de turar-se... *No vull sentir ningú*, els diu el Jutge de Béns, que acaba de comparèixer... *Dormireu aquí, a ses cel·les des Sant Ofici...* Els familiars escorcolen les primeres dones... *Denunciaré al Virrei ses vostres maneres* –s'atreveix a dir Maria Aguiló– *som dones indefenses i vos n'aprofitau*. El Jutge de Béns la fibla amb els ulls: *Ja te'n guardars prou, dona, de denunciar-nos...* *El Virrei no comanda en aquesta casa. Aquí només comanda la Santa Inquisició*» (p. 205). Les tortures i els interrogatoris violents eren a l'ordre del dia: «La presó és plena de gom a gom. No donen l'abast... L'alcaid obri la cel·la de Valls a la mala hora d'una matinada xafogosa. Davant la porta tancada de la sala d'audiències esperà una bona estona a peu dret que els membres del tribunal decidissin que havia arribat el moment de reunir-se... Ensangonat, sense coneixement, Valls fou arrossegat fins

a la cel·la dues hores després» (p. 386).

El **bordell o prostíbul** se situava ran de murada, vora la porta Pintada Nova (actual plaça d'Espanya), en terrenys en part ocupats actualment pel convent dels Caputxins. És el cau de Beatriu Mas, dita la Coixa, que acollí a la seva cambra el fugitiu Rafel Onofre Valls: «passà la nit del diumenge i part de la matinada del dilluns entre els llençols de la Coixa, que l'acollí de grat... a mesura que anava adquirint consciència del que havia succeït –era a son pare a qui havia obeït buscant aixopluc al bordell–, el seu rostre es tornava més pesarós» (p. 222).

Des de la **plaça d'Espanya**, situem el que era un proper hort fora porta, **l'hort d'en Valls**, a prop del carrer de la Vinyassa. Era un oasi de llibertat, on els xuetes es reunien per parlar i riure, i per aprendre l'antiga fe de la mà de Gabriel Valls. Era un espai encisador, amb aigua i flors: «A l'hort, tancat de parets de les quals només sobresortien les branques més altes dels tarongers... A l'ombra del parrat, la llum esgarrinxadora del sol s'esfilegassava dolça i queia quasi blanca sobre els rostres dels reunits... L'olor de les roses es mesclava amb el perfum de les alfabegueres» (p. 71-73). Rafel Cortès

el visità una vegada: «Gabriel Valls no l'havia convidat mai a visitar l'hort, tot i que per allà, als dinars i berenars que organitzava, havia passat gairebé tothom del carrer. Fins i tot alguna vegada, en confessió, el pare Ferrando li havia preguntat si ell havia assistit en aquelles reunions, on, segons li havien confiat alguns familiars del Sant Ofici, tenien la sospita que es parlava de la llei de Moisès i s'instruïa els al·lots. Ara podria contestar-li per experiència» (p. 66). El final de l'hort fou ben trist, enderrocant i sembrat de sal, com explica l'Alcaid a Valls: «Cònsol es penedeix d'haver-vos seguit a s'hort, ara que l'han sembrat de sal. Res més no diu i tanca. Res no li demana, Valls. –S'hort sembrat de sal? S'hort sembrat de sal! S'hort que embellia i amb sa seva frescor, amb ses seves ombres i sa música de s'aigua dins ses siquis» (p. 376).

La història només es pot superar si la coneixem; *Dins el darrer blau*, de Carme Riera, és un bon llindar per entrar en la història pura i dura del segle XVII i per reflexionar-hi. D'altra banda, els carrers i espais de la nostra vella ciutat són carregats d'energia i de vivències; constitueixen un paisatge emotiu. Amb la novel·la que ens ha servit de guia per al nostre passeig, hem gaudit i hem patit la història i l'ànima de la ciutat... i ens hi hem emocionat.

Del 4 al 6 de juny de 2010
GIRONA Palau de Fires

FiraMerCAT

de tot CAT

CAT

On tot el que es ven parla català

salut, ALIMENTACIÓ, cerveses, caves i vins, NOVES TECNOLOGIES, articles de regal, artesanía, ELECTRODOMÈSTICS, papereria, mòbils, GPS, roba i calçat, llibres, bricolatge, JOGUINES, esports, parament de la llar, MÚSICA, ludoteca, còmics, cultura
Debats, conferències i taules rodones • Actuacions musicals • Activitats infantils...

Organitza:

Ajuntament de Girona

Generalitat de Catalunya

Fira de Girona

Col·labora:

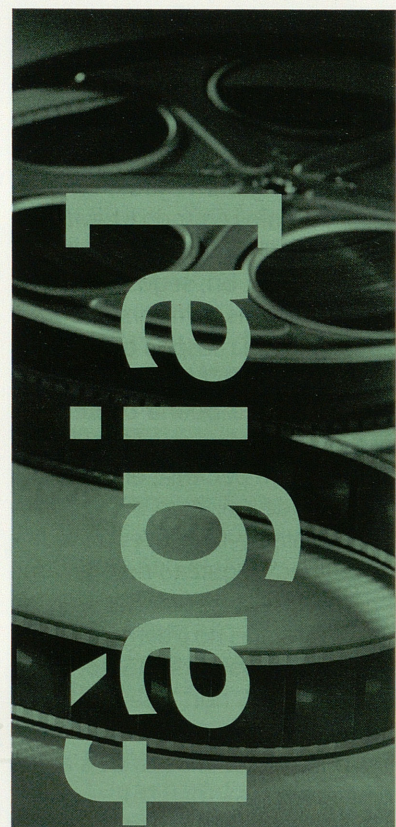
Diputació de Girona
221 municipis

INVITACIÓ
PER A DUES PERSONES

FiraMerCAT
de tot CAT

del 4 al 6 de juny de 2010
de 10 a 20 h GIRONA Palau de Fires

Consulteu la programació detallada a www.detotcat.cat

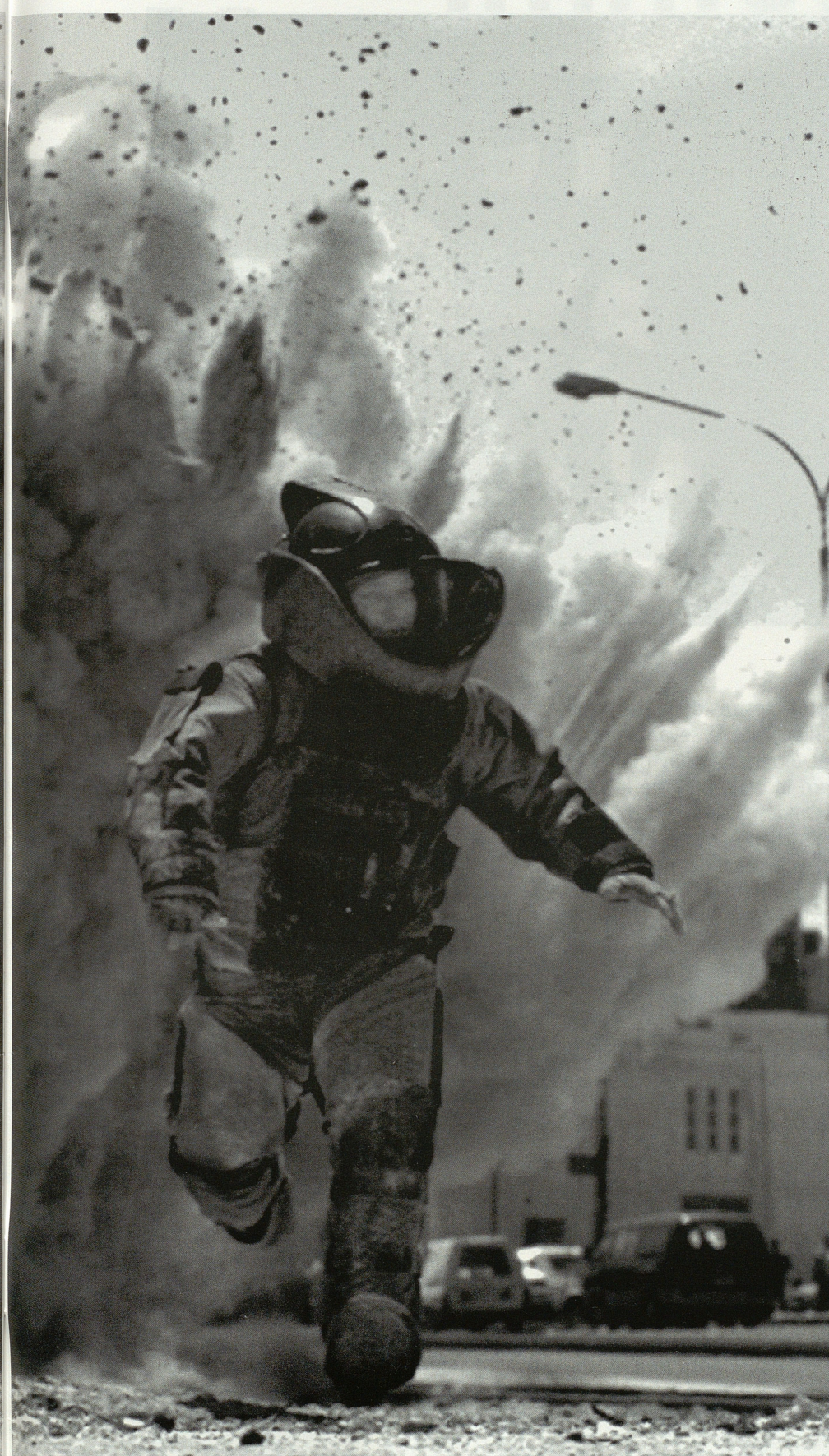

t e n d é n c i e s

Les pel·lícules sobre Iraq no interessen a ningú

TEXT: MATÍAS VALLÉS

Ha acabat la guerra d'Iraq? Cinematogràficament, és un esdeveniment estantís. Ha engendrat pel·lícules meritòries —encapçalades per l'excel·lent *En el valle de Elah*—, però sense a penes repercussió entre els espectadors. Hollywood les menyspreava olímpicament, però enguany s'ha sentit obligat a premiar *En tierra hostil*, traducció llibèrrima de *The hurt locker*. Es podria parlar d'un acte de contrició, que hauria de confirmar-se en la recepció d'una producció més valuosa i situada en el mateix escenari. Es tracta de *Green Zone*. Tots els seus comentaristes s'han sentit obligats a subtitular-la 'Bourne se'n va a Bagdad', però l'única connexió entre ambdues aventures es basa en la identitat del director i del protagonista, Paul Greengrass i Matt Damon respectivament. L'acollida demostrarà que Kathryn Bigelow no va obtenir un Oscar per la seva perícia en retra-

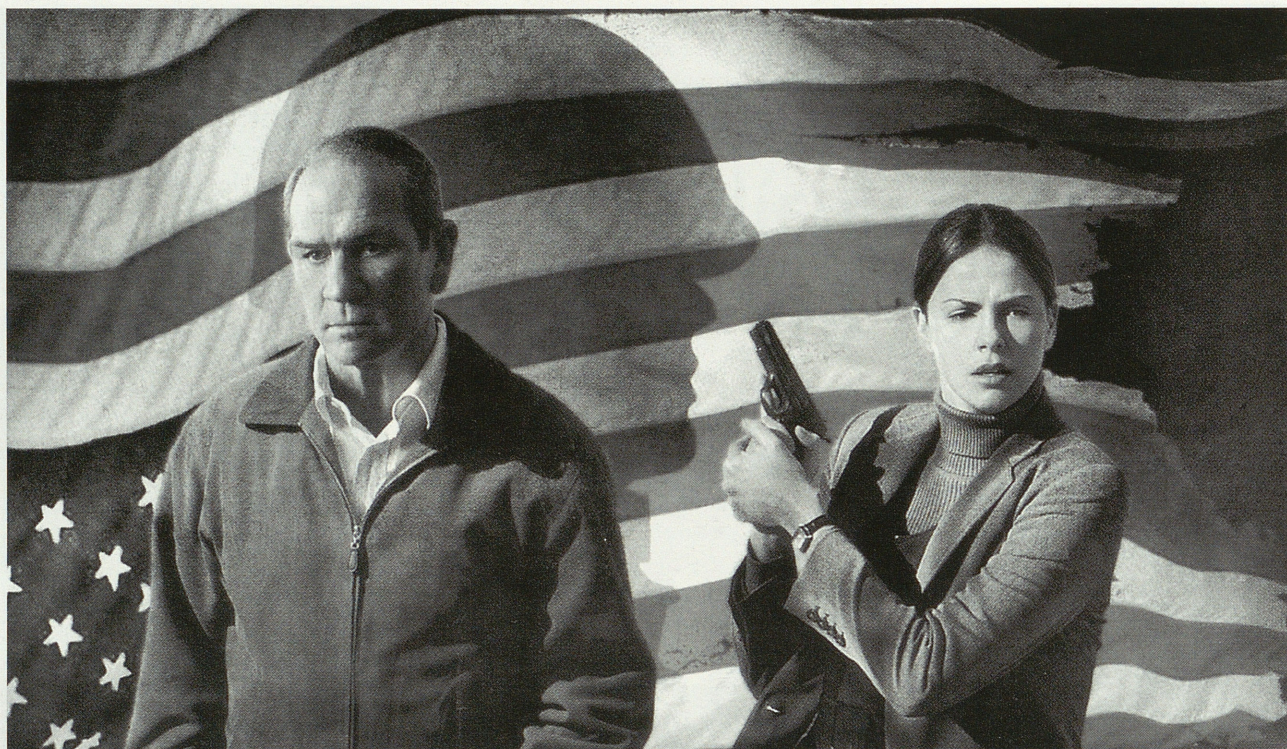
[cinèfàgia]

tar un *tedax* que necessita l'adrenalina inherent a la desactivació d'explosius, sinó perquè era l'esposa de James Cameron. L'Acadèmia va galtejar *Avatar* guardonant l'exesposa del seu director. Curiosament, la pel·lícula més taquillera de la història aplanava el triomf a la guanyadora de l'Oscar que ha obtingut una recaptació més feble en taquilla des de la creació dels premis.

Green Zone al·ludeix a l'oasi urbana on es refugien el govern iraquí i els invasors nord-americans enmig d'unes impressionants mesures de seguretat. La majoria d'analistes que varen visitar el país asiàtic després de la contesa no en varen franquejar mai els límits, una visió de l'oceà des d'una peixera. Greengrass i Bigelow comparteixen l'encert d'haver retratat a la perfecció el rebuig dels nadius cap als seus alliberadors. El gran desencany de Bush no va ser el seu fracàs en la captura d'Ossama bin Laden, sinó l'hostilitat —per remetre'ns al títol de la pel·lícula premiada— dels iraquians que havien recuperat la llibertat, sovint pagant el preu de les seves vides per aquest tràmit.

Les abundants explosions de *Green Zone* i *En tierra hostil* passen a un segon pla, enfront de la desafecció irreparable entre els ocupants i els iraquians. D'aquí que la primera podria estar ambientada perfectament a Afganistan, i així hauria ocorregut si no hagués estat per l'escàs glamur de la contesa afganesa quan es planificava una producció la posada a punt de la qual es va dilatar per l'escassa fe dels capitalistes. Hollywood ha premiat el cinema barat, amb la garantia que la circumstància no es repetirà l'any que ve amb *Distrito Protegido*, una altra traducció lamentable de la pel·lícula de Greengrass, com si la remetés a una barriada conflictiva de Nova York. El Fort Apatxe de Paul Newman.

Per si fos necessari que el cinema comportàs un aspecte didàctic,

en les pel·lícules que han quedat aquí emparellades es refugia un ensenyament geopolític. Enunciat com un manament, «no envairàs Iran sota cap circumstància». La tebiesa d'Obama enfront de les manifestacions als carrers de Teheran demostren l'aprofitament dels odis generats a Iraq i Afganistan. Els pols oposats acaben coalitzats enfront de l'enemic exterior. Campions de la resistència com la Premi Nobel Shirin Ebadi han advertit Occident que els deixi resoldre la dictadura que els empresona des de les coordenades iranianes. No més experiments homogeneïtzadors a l'estil de Bush.

En vista del cinema com a activitat en declivi –és més apassionant degustar unes tones de comentaris inútils per Internet–, cal preguntar-se com es pot ser absolutament modern sense haver vist *Green Zone*. De nou, Paul Greengrass es mostra com un campió del reportatge. Per als qui el varen descobrir arran del cinema hipercinètic de *Bourne*, abans va rodar dues

obres mestres de la recreació històrica. Tant la seva reconstrucció del *Bloody Sunday* nord-irlandès com la cerimònia de la confusió d'*Omagh* passaran a la història dels documents històrics europeus. Especialment la primera, si ens obliguen a triar. Va afrontar un repte superior a *United 93*, una narració en temps real de la catàstrofe aèria de l'únic avió que no es va estavellar contra un edifici històric l'11 de setembre de 2001. A banda de la dificultat d'agafar un vol després de veure la pel·lícula, va ser arraconada perquè només hi ha un assumpte que el públic americà menysprea amb més força que Iraq. L'11-S, per descomptat.

Greengrass ha construït *Green Zone* –quants brots verds en un sol article– novel·lant la crònica verídica del corresponsal del *Washington Post* a Bagdad. El llibre narra el deliri inconscient dels funcionaris nord-americans que varen transformar el nucli de la capital en un enclavament occidental, mentre al seu voltant es cova-

va la insurgència o el terrorisme, segons a qui es preguntí. Enmig, Matt Damon és l'oficial encarregat de localitzar les espectrals armes de destrucció massiva que Saddam mai no va poder emmagatzemar, perquè les va destruir després de l'interminable conflicte amb Iran. La veritat sencera s'anomena mentida, però la pel·lícula s'aproxima perillosament a la veracitat exigible a un documentalista cinematogràfic.

Des d'una asèpsia quirúrgica, l'enemic de *En terra hostil* niua en la insurgència genèrica. Això no obstant, els dolents de *Green Zone* són els nord-americans mateixos. Com tantes vegades al cinema d'aquest país, un espieta o *whistleblower* es dedica –sense una altra arma que el coratge– a desmantellar les veritats oficials emeses pels buròcrates del seu país. A Iraq res no és el que sembla, una indefinició que no justifica la invasió, sinó que la fa més repugnant. Així ho sosté aquesta pel·lícula que pensa.

Immobles de lloguer i amb opció de compra

Més informació
a les oficines de "SA NOSTRA"
i a www.netmobilia.com

Serveis Immobiliaris "SA NOSTRA"

EL PRODUCTE LOCAL, AL MERCAT LOCAL

PRODUCTE
LOCAL

GOVERN
de les ILLES
BALEARS.

www.illesbalears.cat

IL·LUSTRACIÓ: PERE JOAN